Орган Руського Народного Союза в Америці

СВОБОДА

SWOBODA

Рік XVIII. Ню Иорк, Четвер, 4-го серпня 1910. Число 31. Vol. XVIII. New York, N. Y. Thursday, August 4, 1910. No. 31.

Оголошене.

Отсим подаєсь до загального відома всім відділам і їх членам, приналежачим до „Руського Народного Союза,“ що

XI Головна Конвенція „Руського Народного Союза“

відбуде ся

в місті Cleveland, Ohio, почавши від дня 20-го вересня с. р.

Згідно зі статутами Р. Н. С., кождий відділ Р. Н. С., котрий сповнив всі приписи і постанови, приписані статутами тої Орґанізації, має право вибору делеґата на Конвенцію. — Вибір делеґатів має відбутись протягом місяця липня с. р. так, щоби до 19-го серпня (august) с. р. всі делеґати були вибрані, як також їх імена і адреси були заслані до Головного Уряду Р. Н. Союза.

Ні один відділ Р. Н. Союза, котрий не був членом Орґанізації що найменше шість місяців до речинця вибору делеґатів, не має права вибору делеґата. — Ні один відділ Р. Н. Союза, котрий не сповнив всіх своїх обовязків супроти Орґанізації і її статутів, як: неплачене точного і повного розмету, принимане членів до відділу а до Р. Н. Союза ні, або на оборот, невиконуване припоручень Головного Виділу Р. Н. С., не має права вибору делеґата, згідно зі статутами Орґанізації (§ 90 старий статут і § 89 новий статут).

Ніякий відділ не може вибрати за делеґата такого члена, котрий є рівночасно урядником иньшої подібної орґанізації.

Відділи, котрі мають право до більше як одного голосу, застосують ся до § 99 старий статут, § 98 новий статут, як також до § 98 старий статут, § 97 новий статут.

Делеґатом на Конвенцію може бути вибраний кождий член Р. Н. Союза, котрий єсть що найменьше 6 місяців членом Орґанізації та вміє писати і читати. — Відділи, котрі не хотять висилати делеґатів, а хотілиби, щоби їх відділ був заступлений, мають застосуватись до § 96 старий статут і § 95 новий статут.

Місце конвенційної галі, як також порядок Конвенції буде оголошений пізнійше.

McAdoo, Pa., July 9, 1910.

Д. Капітула, головний предсідатель. **А. Шаршонь**, голов. касієр. **Є. Ядловский**, голов. секретар фінансовий. **Т. Лабовский**, голов. секретар рекордовий.

Від Головного Уряду Р. Н. Союза в Америці.

Розмет Р. Н. С. за місяць Липень 1910

Розхід за місяць Липень с. р. есть: За померших членів або їх жени і за випадки каліцтва.

Від.	3. Деґман Юрій, ум. 17,5, '10	$1000.00
,,	102. Кардамаш Стефан, 22,5, '10	1000.00
,,	58. Дзюба Юрий, ум. 6,6, '10	600.00
,,	39. Сидорчак Данько, ум. 10,6, '10	1000.00
,,	3. Сметана Андрей, ум. 14,6, '10	1000.00
,,	52. Шевчук Стефан, ум. 25,6, '10	1000.00
,,	233. Новак Іосифина, ум. 0,7, '10	500.00
,,	26. Тилявский Михайло, ум. 13,7, '10	1000.00
,,	56. Боднар Дмитро, ум. 17,7, '10	1000.00
,,	229. Филь Анна ж. Захарія ум. 30,6, '10	400.00
,,	233. Новик Іосифина ж. Сильв. 6,7, 1'0	400.00
,,	114. Потуска Олена, ж. Михаїла, 8,7, '10	400.00
,,	191. Барник Анна ж. Михаїла, 18,7 '10	400.00
,,	13. Панц Параска ж. Осифа, 22,7, '10	400.00
,,	2. Дуньчак Федор, запомога,	200.00
,,	207. Шевчук Іван, запомога,	100.00
	Разом	$10.400.00
	Платня головних урядників за Липень	190.00
	Засідане Контр. Комісії	151.01
	Адміністрація Союза за Липень	194.99
	Друкарня „Свободи“ за праці і друки	463.43
	Весь розхід виносить	$11,399.43

Розмет платить 12,473 членів на ціле посмертне (кождий по 86 цнт.) і 1756 членів на пів посмертного (кождий по 43 цнт.)

Крім того кождий член платить за орґан „Р. Н. Союза“ по 10 центів, на Резервовий Фонд по 2 центи, на Народний Фонд по 1 центі, на Фонд Вдових по 1 центі.

Член на ціле посмертне платить 1.00 дол. а на половину посмертного 57 центів.

С. Ядловский, гол. секр.

А. Шаршонь, гол. касієр.

Дм. Капітула, гол. предсід.

Для вшанованя памяти Адама Коцка.

Редакція одержала слідуюче письмо, яке поміщує ся без зміни.

„Отсим подаєм до загальної відомости що для пошанованя памяти покійного Адама Коцка завязав ся осібний комітет; в його склад входять: др. Волод. Бачинський, Федір Королів, Антін Крижанівський, Василь Цмайло–Кульчицький, Кость Паньківський, Волод. Рудницький, Ірина Січинська. Змаганєм комітету є здвигнути на могилі Покійного величавий памятник і оснувати стипендийний фонд Єго імени. Тому звертає ся Він до всякого, у кого є щире співчутє для сеї справи, з горячою просьбою: допоможіть своїми жертвами перевести наміри комітету в діло. Жертви просимо слати на щадничу книжочку краєвого Союза Кредитового ч. 8.888 (Ринок 10). Накладом комітету вийшли вже переписні листки з житя (місяць перед смертю) і з похорону Ад. Коцка (в домовині; на марах); небавом вийдуть ще такі картки: Ад. Коцко в Америці (на роботі), з похорону: похід І. — похоронні вінки, похід II. — домовина, духовеньство, дальше сьвіжа могила і т. п.

До друку ладить ся книжка: в ній будуть статі про університетську справу, біоґрафія, смерть, похорони, промови над могилою Покійного; будуть там і спомини товаришів з житя Ад. Коцка. Редакція просить на сім місци кождого, у кого є які матеріяли, надіслати їх на адресу: Мих. Лозиньский, Львів–Ринок 10. (Ред. „Діла“).

Право на видаванє карток має за порозумінєм і згодою Родини Покійного виключно комітет. Картки які досі вийшли продають ся в книгарни Наук. Тов. ім. Шевченка (Ринок 10), а замовляти треба у Ант. Крижанівського, Львів Супіньского 17.

Всі укр. часописи зволять передруковати сю відозву.

Комітет.

Земля даром.

Уряд Злучених Держав дає нагоду для пятьсот фармерів або таких, що хочуть осісти на фармах дістати потрібну землю даром. Именно в руках нашого уряду находить ся під пору кругло пів тисячки фарм, положених в північно-західних стейтах а отворених культурі через заведенє штучного наводненя (ірриґації). Фарми обіймають від 20 до 80 акрів штучно наводненої землі; величина фарми зависить від її положеня. Позаяк в деяких околицях до наводненої землі є ще додане і пасовиско (ненаводнене) тому поодинокі фарми обіймають разом з пасовиском по 160 акрів.

F123

Щоб дістати фарму сим разом не рішає ніяке льотерийне тягненє ні колесо щастя. Компетуючі мають лише свою просьбу внести до найблизшого їм земельного офису. Кождий, що хоче дістати дарову землю і є до сего управнений по внесеню відповідної просьби може стати властителем землі. Кромі приналежної такси за зареґістрованє в офісі не платить нічого більше, як лише дійсні кошти заведеня штучного наводненя за дану фарму. Сі кошти мож сплачувати річними ратами протягом 10 літ, без проценту.

Позаяк обшар незанятих ще державних земель з року на рік незвичайно скоро зменчує ся, тому і стає що раз то тяжше добути пригожу землю. На всякий случай тяжко чи ще коли повторить ся так добра нагода дістати добру управну землю даром, як сим разом. І тому хто хоче посьвятити ся фармерству загальному, чи то спеціяльно управі цукрових бураків, садівництву, огородництву, скотоводству чи годівлі курей (позаяк сі фарми так своїм положенєм, підсонєм, як і почвою землі суть дуже ріжнородні), дальше хто як бизнесмен чи то реміcник має охоту причинити ся до будови нової розцвитаючої околиці, хай письменно зажадає всіх близших інформацій від The Statistician of the United States, Reclamation Service, Washington, D. C.

Велике, народне віче

в справі послідних галицьких подій відбуде ся

в Hazleton, Pa.

в неділю, дня 8 серпня '10.

о 4 год. по пол.

в „UNION HALL“

43. N. Wyoming str.

Приходіть як найчисленнійше на те віче, бо справа є великої ваги.

Боротьба за право.

По роману *К. Є. Францоза*. — Переклав *Мих. Атаманюк*.

(Дальше)

Ґаїк ідучи до дому з задоволенєм думав про запрошенє на обід до окружного начальника, де засігди буває саме визначнїйше товариство.

— Він певно ще нїчого не знає — мимоволї подумав Ґаїк. На вулици він стрітив Базаньского і загрозив йому, що коли він розповідати ме в шинку про сватанє, то йому ошибне ся 50 гульденів з тих гроший, що мав Базаньский дістати за посередництво.

Та острога не дуже то подобала ся Базаньскому тому, бо отець Ванди, старий, докучливий хвалько, тільки що йому сказав:

— Як завтра в Коломиї найде ся хоч один чоловік, який не знав-би про сватанє, так скажу льокаєм тебе прогнати.

Базаньскому не хотїло ся опустити 50 ґульденів та однак, коли прийшов в шинок, не видержав таки і розказав усе. — Що за нїкчемний тай пан Ґаїк — закінчив свою бесїду.

Вже слїдуючого дня Ґаїк пізнав, що Базаньский пробалакав ся. Коли він йшов містом, стрінув кількох знакомих. Та одні з них уперто оглядали вистави, инші дивили ся на землю, нїхто не хотїв йому кланяти ся, немов-би його не запримітили. Ґаїк почув ся ображеним, але скоро став гордим. Властителеви Дринкївців чейже не випадає думати о таких дурницях.

Окружний судя забув о своїм запрошеню і нїчого не сказав о нїм жінцї. В недїлю, як раз в обідну пору, появив ся з другими гостями і Ґаїк. Всї гості здивували ся побачивши його і почали оглядати ся на господиню. А панї окружна начальнича трохи не зломала крісло, на якім сидїла. Бесїда урвала ся, бо як раз говорили про Ґаїка і скандальних дїлах його жінки. Всїм стало нїяково, а Ґаїк, немов нїчого і не було ввічливо поклонив ся товариству і підійшов до господинї. Окружний начальник схвилював ся і сказав голосно після своїй жінцї в оправданє:

— Дорогенька, я запросив пана управителя ще в минувший четвер.

Потім він відвів Ґаїка до вікна. Ґаїк підсьміхнув ся, нїби нїчого і не запримітив. Окружний начальник повідомив його коло вікна, що в понедїлок буде в Зулавцях піхота і що окрім піхоти ще післав туди полковник гузарів з Заболотова.

— Се ґарно, — замітив Ґаїк. — Давно би пора... А якого слїдчого посилаєте у вівторок?

— Капроньского. Той сам, що їздив уже раз і проводив присягу мужиків... А, так, Ви можете йому дати кілька гарних вказівок.

Він покликав Капроньского, і той підбіг до них з радісною готовістю. Капроньский почував себе не дуже то добре в тім товаристві вони прямо не слухали того, що він говорив з Ґаїком. Як відійшов начальник, він почув себе смілїйшим. Він випрямив ся із достоїньством та спитав:

— Ви бажаєте передати менї просьбу?

— Ви помиляєте ся, — відповів управитель і змірив його насьмішливим поглядом.

— То... є... так — бажанє?

— Помиляєте ся!...

Самопевність Капроньского відразу зникла. Він знов стояв пригноблений і його вигляд був сумнїйший як передше. Управитель зібрав всї сили, щоби не розсміяти ся.

— Ви помиляєте ся, — відповів він. Начальник просив мене дати вам кілька вказівок, бо там погане положенє.

— Погане! Невже-ж так?

— Дуже погане!

— Менї дадуть сторожу... Та як Тарас попаде на мене, то менї грозить цїлком певно смерть... Голос Капраньского задрожав. Управитель усьміхнув ся і підійшов близше до него.

— Що ви хочете сказати? — спитав Капроньский.

— Ви маєте знаменитий спосіб спасти себе, мене і всїх від того розбійника. Скажіть його жінцї, що коли її чоловік рушить вас або мене, так її і дїтий повісять.

— Алеж то не правно. Як се розголосить ся, я утрачу місце.

— Як хочете.

В той час покликали їх до стола.

Ґаїка посадили разом з Капроньским.

Послїдний почував ся цїлком прибитим, а Ґаїк усьміхав ся, як передше.

Того вечера, як Ґаїк сидїв у нареченої, прийшло ся йому пережити ще одну несподїванку. По вечері він підійшов до вікна і хоч як було темно він запримітив, що його слуга балакає з якимсь їздцем. Він напружив вид і пізнав Василя Соклевича, чоловіка із ватаги Тараса.

— До сто чортів! — кричав він у собі.

— Держіть його розбійника...

Богдан і Ванда підбігли перепуджені. Їздець також почув його крик і скоренько утік на кони.

Закликали слугу.

— Ти говорив тепер з Василем Соклевичем? — спитав Ґаїк.

— Так!

— Чи-ж ти не знав, що він є із ватаги Тараса?

— Господи Ісусе! — скрикнув слуга. Він упевняв мене, що служить в Принкївцях, і я йому повірив тай усе, все розказав! А як я єму сказав: ми тепер Тараса не боїмо ся! у нас відбули ся заручини з богатою панею! два місяцї поживемо тут а поїдемо в Дринкївці! — він розсьміяв ся і сказав: Коли-б лиш не лучила ся яка халепа і то скоренько ще!

Ґаїк охкаючи упав на крісло. Богдан перший прийшов до себе, казав позамикати всї двері, ворота і приказав узброїти ся. Впрочім не мож було великої надїї покладати на них. Вони так були перепуджені, що покидали би пістолети, як би лише заступав хто в ворота. Післали сповістити полїцію. Та там відповіли, щоби їм не докучали дурницями. В прибитім настрою всї сидїли і прислухували ся найменьшому шелестови, вдивляючи ся в зловіщу пітьму ночи.

II.

В перший день Великодня, всї мешканцї Зулавців зібрали ся на майданї, коло шинку під липою. Всї були узброєні і із товпи чуло ся мало схлїбного для Ґаїка, який після їх думки запер ся в замку. На майданї не було нїкого із панського дому. Староста Болеслав запер ворота і сказав наймитам: „нам боятиси Тараса нема чого; коли він прийде, ми пустимо його в замок і покажемо, що управителя у нас нема; нам нїчого він не скаже. Нам більше є чого боятиси самих Зулавчан".

Не було на вічу і наймитів Анницї; вона їм не позволила йти туди. А сама вона цїлий день сидїла непорушено в кімнатї в тяжкій розпуцї. Жаль було дивити ся на неї.

В такім настрою застали її сьвященик і попадя. Вони поздоровили ся, але бесїда якось не клеїла ся. Всї сидїли дома в просторій кімнатї, залитій червонавим відблеском сонця, і мовчали.

— Яке-ж червоне сонце! — скрикнув вкінци маленький хлопчик.

— То предсказує кров — замітила Галька.

— Так, кров, — повторила Анниця і пригорнула до себе дїтий. Сьвященик не видержав довше тої мовчанки. Він устав, підійшов до Анницї і взяв її за руку.

— Не вже-ж ти так думаєш? —

— Що можу я думати? — відповіла вона різко. — Хибаж приналежу я до ватаги „мстителя?" Я бідна вдова і повинна всїх любити, щоби дїтий охоронити.

В той час у вікно, що виходило в сад, хтось постукав. Всї здрігнули, дїти закричали. По хвилї показала ся у вікнї знов рука, яка осторожно постукала.

— То тато! — скрикнули дїти.

— Мовчіть! — сказала Анниця.

— То не тато, а післанець від него. Почекайте отче. Я жінка Тараса і повинна його слухати.

І знову чути було як хтось застукав у вікно. Анниця скоренько скрила ся за дверима і вийшла у сад.

— А що, гарні новини? — спитав сьвященик Анницю, коли вона вернула ся.

— Ти, отче, міг би зробити велику услугу парохіянам, коли-б ти уговорив їх, щоби розійшли ся домів.

— Що говорив Тарас?...

— Я приневолена мати з ним зносини, та охороню від такого нещастя кождого другого, — сказала вона замість відповіди. — Та ти попробуй їх уговорити розійти ся. Ти зробиш добре дїло.

Отець Лев поспішив чим скорше на віче, та намовити мужиків розійти ся, йому не вдало ся.

Була вже одинайцята година в ночи. Кругом було тихо і темно. В тім із дали почув ся страшний тупіт.

— Що се? — питали ся все.

— Що то таке?

Шум і гамір взмагали ся. Та нїяк не мож було розпізнати, з якої він сторони походить. Одні кричали, що тисячі людий спускають ся з гір, а другі, що то з долини їдуть. І справдї, зі сторони Прута почув ся докладний тупіт кіньских копит а потім знов роздав ся різкий згук воєнної труби.

— Гузари! — закричали в товпі.

— Хороніть ся! —

— Анї з місця! — кричали другі.

— Хто може нам заказати стояти тут!

Розюшена товпа хитала ся з одної сторони в другу. Та сей час підбігли до товпи чотири гузари, і побачивши Зулавчан, вистрілили воздух.

Вистріли спричинили страшну метушню в товпі.

— Спасайте ся! — кричали одні в смертельнім переполосї.

— Ми не позволимо убивати себе, як баранів! — кричали другі.

— Беріть ся за зброю! —

Колиб в той час отець Лев, — схопивши зі стїни шинку засьвічений смолоскип, не пропхав ся через товпу в перші ряди, то прийшло-би було напевно до страшного кровопролитя.

— Хто там? Піддавайте ся! — кричав офіцир.

— Пане офіцир, — закликав у відповідь сьвященик, — тут не шайка Тараса, тут спокійні мешканцї села.

— Та вони ждуть Тараса, щоби йому помочи.

— Нї, вони зібрали ся з цїкавости.

— Скажіть їм, що коли не розійдуть ся через пять хвиль, то я прикажу стріляти!

Сьвященик переказав слова офіцира товпі. І знову почули ся крики і погрози. Богато бігло через загороди і крило ся в церкві. В пять хвилях розійти ся було неможливо.

Через пять хвиль розніс ся звук сиґнальної труби; гузари з витягненими шаблями вдерли ся в товпу, яка в перестраху кинула ся в розтїч. Сьвященика, раненого, потручено до дверий шинку. Він ударив ся головою в одвірок і заледво вдержав ся на ногах; по лицї текла кров і він нїчого не міг розібрати, що творило ся в пітьмі глухої ночи; та долїтаючі до него стони заставляли здрігнути його серцю зі страху; то було щось найстрашнїйшого, що він пережив лиш в послїднім часї.

Вкінци шум помалу утих, гузари поїхали дальше в село, і настала повна тишина.

Сьвященик чув тільки зрідка стони і зітханя, що жалібно доносили ся до його напруженого уха. Він ледви міг рухати ся, із ран текла кров; та він поборов свій біль і отворивши двері шинку — закричав:

— Сюди на поміч!...

З початку не вийшов нїхто до него. Він закричав в друге. Аж тодї вибіг до него слуга Абрамка. Сьвященик пішов разом в шинок і попросив там ще трох селян, щоби вийшли з ним зі смолоскипами на майдан. На майданї було пять ранених. Чотири мешканцї села і один гузар. Жовнїр потерпів найбільше зі всїх, бо куля прошила крізь його груди. Отець Лев казав внести його в шинок. Внесли також і старика з раною від шаблї на головї і трох женщин внесли, що впали без памяти і потерпіли від ударів кіньских копит.

В тій хвили, як отець Лев перевязував їх рани, в шинок увійшов офіцир і кілька жовнїрів.

— Цїкавість ваших мужиків зайшла трохи за далеко, шановний отче, — сказав він.

Сьвященик не відповів а приклякнув коло раненого. Увійшов війсковий лїкар оглянув рани і почав перевязувати.

— О, ті всї жити муть, — замітив він, — а наш жовнїр мала надїя. Куля прошила легкі.

— Драбуги, попамятають се. Ви сказали менї неправду — звернув ся він до сьвященика — і за то відповісте!

— Полишимо то до завтра, — відповів отець Лев, споглянувши спокійно на офіцира. — Тепер я піду і подивлю ся, чи ще нема ранених. —

Офіцир здивував ся.

— Та ви самі в крови, — сказав він значно мягче.

Сьвященик нїчого не відповів і вийшов з шинку на майдан.

На майданї було тихо. Коло ватри розложив ся відділ гузарів, а другий такий відділ стояв коло воріт замку. По селї також їздили гузари.

Отець Лев пішов до дому. Їмость стрітила його з криком перестраху, побачивши на його лици кров, та скоро потім запанувала над собою, хотяй иньшим разом довгенько побивала би ся з горя. Сьвященик перевязавши рани рішив не лягати спати.

— Так треба, — сказав він. — Я знаю, що скоро за мною пришлють. Бійка не могла обійти ся без жертв. В селї, певно, є ранені а може й вмираючі.

Отець Лев не помилив ся. В третїй годинї в ночи покликали його зі сьвятими Дарами до селянина Марка, який був при смерти. З шинку він кинув ся на стрічу напастникам і дістав шаблею по головї. Облитий кровю він направив ся до дому. По дорозї дістав ще кулю на вздогін, яка оказала ся смертельною і він зайшов до дому тільки на те, щоби вмирати. Жінка Марка відповіла сумно на успокоюванє сьвященика:

— Дай спокій! Для мене може бути одно заспокоєнє: візьму його зброю і з'умію відімстити ся тим драбам!

Сьвященик всюди стрічав то саме бажанє, обходячи в досьвітних сумерках одну хатину за другою.

— У нас нема провідника, — говорили селяни, — та за нами вступить ся Тарас. Він не прийшов сеї ночи тому, що в замку нема управителя.

Другого дня сьвят прийшов в Зулавцї піхотний полк. Гузари від'їхали. Полковник піхотинцїв був розумний чоловік. Розвідавши ся від сьвященика як стоять дїла, він рішив доложити всїх старань, щоби лиш селянам не навприкрити ся. Більшу часть жовнїрів розмістив в замку, а осталих помістив у дворі Тараса.

— Менї жаль, що приходить ся зробити таку неприємність ріднї, о якій менї так богато розказував Тарас, — сказав полковник сьвященикови.

— Ви знаєте Тараса? — спитав здивований сьвященик.

— Так, я був переводчиком підчас його авдиєнції у цїсаря. Називаю ся Евген Станчук.

Коли сьвященик шепнув Анницї, що полковник той сам чоловік, о якім їй розказував Тарас, вона задрожала.

— Що з тобою? — спитав сьвященик. — Він не зробить тобі зла, він добрий чоловік.

— Тому то й жаль менї його, — сказала вона, та сейчас умовкла і відвернула ся на бік.

Тої ночи Василь різник і Грицько Поменко обходили цїле село і всїм господарям говорили:

— Тому, що віча не можемо скликати через „білі мундури", то ми в той спосіб хочемо почути ваші думки: чи ви згоджуєте ся, щоби ми удали ся до Тараса і попросили його в імени всїх мешканцїв села, щоби він відімстив ся за насильство? Чи хочете помочи йому?

Всї мешканцї, хоч і зі страхом, але згоджували ся.

Коли отець Лев про се довідав ся, рішив донести полковникови.

Та полковник уже знав о тім давно.

— Я приняв всї заходи передосторожности, — сказав він, — завтра будуть похорони і я їх розрішив.

Сьвященик на той раз нїчого не сказав на могилї. Вдова Марка нарочно просила його про се.

— Моєму Маркови проголосять иньшу проповідь, — сказала вдова, — і він почує її і в могилї, — та то будуть збройні вистріли.

Того таки дня два мужики, Олекса і старик Василь, обходили всї мужицкі хати і сповіщали, що прийшла вістка, що завтра приїде слїдчий і буде розпитувати ся про що говорив Тарас?

— Чи годите ся, щоби йому нїчого не розказувати? — питали вони.

Всї годили ся.

Підчас того, як вони так змовляли ся, пан Капроньский їхав у гарній колясцї дорогою в Зулавцї, в супроводї двох добре узброєних полїцаїв і писаря. Його лице було таке посумнїле і застрашене, що прохожі мимоволї затримували ся і напів здивовано шептали: Що наробив той бідний панок? — А слїдчий їхав і думав зі страхом: — хто знає, може Тарас перестріляв цїлий полк?

Коло моста над Прутом він стрітив перший відділ жовнїрів і аж легше зітхнув.

В Зулавцях він поїхав прямо до дому Тараса.

Повозку зіставив далеко від воріт а сам справив ся до господи. Анниця стрінула його незвичайно привітно.

— Я окружний слїдчий — сказав він.

— Я вас пригадую собі, — відповіла Анниця. — Чого вам треба?

— Твій чоловік провинив ся перед законом. Та його піймати поки що не можемо, але за те ти, твої дїти і твій маєток у наших руках. Як би Тарас тронув хоч одним пальцем мене або кого другого, майно твоє буде відібране, а ти з дїтьми підеш в тюрму. Скажи се Тарасови.

— Так, так, — пробурмотала вона, — я вже знаю... Добре, добре писарю — додала голосно, — все буде як сказав ти.

— Та чи скоро сповістиш його про се?

— Зараз!

Капроньский поспішно зник за дверми і скочив до повозки.

Судя Евген, до якого справив ся слїдчий від Анницї, утік в шинок, злякавши ся слїдчого, бо бояв ся іти проти села. Його брат Кость майже цїлих дві годинї розказував слїдчому всякі „богохульства" і „образи" цїсаря, яких мав допустити ся Тарас в своїй бесїдї. Слїдчий хотїв ще було скликати других селян, але то не вдало ся.

Рудий Шимко, як примір, з самого початку попросив всїх усїсти, а сам подрібно розказав, як Тарас шукав права, а як прийшло до його бесїди, то звиняв ся, що цїлком не памятає, що Тарас говорив. Инші прямо не хотїли зізнавати

Пан Капроньский рішив від'їхати, хоч у него не було більш нїчого, як те, що наплїв Кость. Та треба було спішити, щоби за дня проминути небезпечні місця.

(Дальше буде).

Заява.

Я, Іван М. Коцко, брат вбитого підчас забурень на університеті у Львові Адама Коцка отсим заявляю, що на дни 25 липня 1910 року одержав'м суму $25 з рук п. Кавєтского і п. Хандоги, котра та сума зістала зібрана на устроєнім „Тов. Гайдамаки" вічу в дни 24 липня 1910 і призначена яко запомога моїй матери, Саломеї Коцко і покійника мого брата Адама Коцка; рівночасно на дни 26 липня 1910 одержав'єм суму $20.50 з рук о. Підгорецкого котра то сума зістала зколєктована дня 17 липня с. р. о. Підгорецким в Ню Йорку в церкви сьв. Юрія на сл. Б. Сї гроші призначено моїй матери. Я відїжджаю до краю на дни 28 липня с. р. Сї гроші одержав'єм з припорученєм вручити їх матери моїй Саломеї Коцко.

Рівночасно складаю сердечну подяку всім жертводателям іменем моєї матери і цілої родини.

Ню-Йорк, дня 27 липня 1910.

Іван М. Коцко.

У відповідь
царо-кнутославним туманам.

Edwardsvill-ский „секенд генд" батюшка, певно що з матушкою мусїли не спати кілька ночей над тою дописею, яку вцїдили в 26 ч. „Свѣта" під заголовком „Наша побіда".

На цїлу статю не моя річ відповідати, бо певно, що найдуть ся до сего компетентнїйші і самі собі дадуть раду. Моєю повинностю є лише відповісти батюшцї на закиди, що будьто я до Р. Н. С. попринимав самих калїк котрих ніяка орґанізація не хотіла приняти.

Насамперед остерігаю батюшку Орановського, аби за такі напади не дістав ся часом в „холодну", себто до „Іванової хати". Знайте батюшко, що наша орґанізація Р. Н. С. не принимає ніякого члена без лікарського сьвідоцтва; отже ваша допись нарушує не лише Ч. Н. С. і мою особу, але також нарушуєте повагу лікаря, котрий був при орґанізованю Від. 40. Відділ сей завязав ся не в сальонї, лише в гали д. Йосифа Гутняк і в тій самій гали находить ся школа кінґстонської гр. кат. церкви. Тож не брешіть, що від. 40. завязав ся в „салунї, где випилось четири галони виски і три бочки пива"? Знайте батюшко, що ви вашою дописею псуєте і відбираєте „бизнес" та ширите недовірє до того лікаря, що був при орґанізованю відділу, а сей може вас по американськи добре натягнути. Бо то не з глупим Лемком справа.

Се, що ви напятнували в „Свѣтѣ" як раз вашому табору лицює, бо як раз, так у вас дієсь, а не у нас. Се ви всякими способами і штуками лапаєте людей до царославія.

От возьмім хотьби отсей факт о котрім ви самі добре знаєте, бо се діялось в Клївелянді де ви були дяком. Чиж ваша орґанізація не тримала Івана Удича через кілька літ в „Заїмно помощи", члена, котрий жив з незаконною женою. О тім знало правленє „Взаїмнопомощи" знав о тім о. Капападзе бувший тоді предсїдателам „Взаїмнопомощи". Та сталось! Коли Іванови Удичови умерла жінка о. Капанадзе сповідав її перед смертю, а потому похоронив, шумне казнє виголосив, все як Бог приказав, і все було „харашо". Аж ось Іван Удич оженив ся в друге, і взяв слюб в гр. кат. церкві в Клївляндї. Сей час, мов грім з неба далось чути між царославними, що Іван Удич жив з незаконною жінкою, і що йому запомога не належить ся, та аж доперва сего року на конвенції ухвалено виплатити йому посмертне, бо слиб були не виплатили, булиб стратили одну блудну „овцу". Ось такі то у вас православні місіонарі, такі ваші вірні. Який пастир таке стадо.

Тепер вергаю до історії головного Павла, котрого називаєте „калѣка онъ"? Запитуюсь головачів з Edwardsville, Pa. а іменно „ґаспадіновъ" Гобляка, Іванця, Сенька: длячого ви і ваша орзанізація приняла головного Павла до своєї орґанізації, коли „онъ теперъ у васъ калѣка?" Коли Павло тихо сидів і вам нічо не шкодив тоді був all right. Но коли він зачав з ренеґатами борбу, вступив до Р. Н. С. так сей час в очах ваших став „каліка"... Ось такими то способами ви воюєте. Тїльки уважайте: „Хто чим воює, від того гине".

Михаїл Бабій
голов. контр. Р. Н. Союза.

З житя муринських дітий в Африці.

Житє маленьких дітий африканських муринів так цікаве, що не від річи буде дещо про него дізнати ся.

Ми тут в Америці часто стикаємо ся з муринами чи як їх тут звуть „ніґрами" і може навіть не застановляли ся ніколи, що ті чорні люди походять властиво з Африки, звідки їх насильно привезли до Америки перед многими десятками літ, коли ще скрізь по Америці панувало невільництво. Предки наших американських муринів жили в Африці і там ще і нині жиють їх братя, деякі навіть в напів ще дикім стані.

Хто був колись в Африці, той з приятностию пригадає собі на деякі маловажні але цікаві події з житя муринських дітий.

„Хто боїть ся чорного чоловіка?" Таку назку носять нераз у наших дітий найбільше улюблені їх забави. В Африці подібна забава носила би назву: „Хто боїть ся білого чоловіка?" Щоб належито зрозуміти се слово, треба мешкати в Африці, далеко від побережа у густій гущавині, здалека від цивілізованого сьвіта, де рідко коли показуєсь біла людина. „Коли я перед кількома літами — так оповідає славний африканський подорожник Отто Кох, — показав ся в найбільше від культури віддалених місцях Африки, де лиш припадково коли заблукав ся Европеєць, повставало між муринськими дїтьми правдиве заворушенє. Білий чоловік! Що за чудо, ледви могло поміститись в голові маленьких чорних. З початку якби якась задума залягла уми малих. Але по хвильці усї почали страшно кричати і голосно плакати, так, якби хотів хто в тій хвилї роздерти їх на кусники."

Славний учений і подорожник був для них страшнїйшим гостем, як для наших дітий в Европі комініяр, котрим матери страшать нечемних своїх пестіїв. Нераз тревало се довгий протяг часу, заки родичі здужали успокоїти і переконати своїх дітий, що білий чоловік з довгою бородою, не є ще таким нечуваним страшилом, як їм здаєть ся.

Сли однак хтось з нас гадав би, що муринські діти суть так цїлком дурні, то дуже помиляв би ся. Вже в найвчаснїйшій молодости муринські діти далеко перевисшають своїм розвитком так фізичним як і духовним діти білих людий, хоть на жаль в пізнїйшім віцї наступає у них скорий застій, так, що час, в котрім они суть найбільше здібні до духового піднесеня, так є короткий і обмежений, що аж не хоче ся тому вірити.

Учений подорожник часто годинами приглядав ся, як чорні матери піклують ся своїми дітьми. Возьмім приміром купіль. Ванни в нашім понятю у Африці не знають, хотяй многі муринські племена мають велику скількість подібних начинь. Африканські муринки обходять ся однак дуже легко без сего пожиточного начиня і уважають його навіть цілком непотрібним. Африканська муринка, купаючи дитину, що заледви має кілька день, не робить собі з тим богато заходу. Зловивши мале немовля рукою за ногу, вкладає його коміть головою у ведро води або в ріку, яка пливе недалеко і скоро знова витягає його за ніжку з води. Дитя страшенно верещить, однак мати не богато собі з того що робить, бо сейчас знова в той спосіб вкладає його у воду. Се повторяєсь чотири до пять разів, доки аж немилосерна мати не прийде до переконаня, що дитина досить вже чиста. Кілько води налиґає ся підчас тої купелї, то можна лиш з того догадатись, коли зважить ся, що підчас купелї дитя кричить, а „розумна" мати з отвореною губою пхає його головою у воду.

Коли вже в той спобіб викупає чорна мати дитину, навіть без мила, котрого мурини в Африці майже ні коли не уживають, розпочинає ся тоді кормленє дитини. Має воно богато схожости з годівлею малих наших гусят. Чорна мама напихає губу дитини розтертою кашкою з проса, або чим иншим, що має під рукою і робить се так довго, поки животик дитини не стане подібний до надутого бальона. Муринка є того переконаня, що дитина доперва тоді належито наїсть ся, коли се видно і зверху.

Поважаним читачам, нехай не буде то дивним, що і в питю горівки, чи як її звуть мурини „огненної води", муринські діти беруть участь на рівні зі старими. Згаданий учений сам нераз бачив, як муринка наповнивши віскою (горівкою) шклянку притулила її до губи малої дитини і в той спосіб приневолила її пілкнути досить велику дозу сего труючого напитку.

У деяких східноафриканських, муринських племен є такий звичай, що коли дитина має 6 місяців голять їй перший раз голову і мастять шкіру на голові оливою і червоною глинкою. Уже в як найвчаснїйшій молодости завішують дітям на шнурочках на шиї ріжні кусники коріня, дивно оброблені кости, мушельки з водних черепах і инші маленькі окраси, які то окраси мають хоронити дітий перед нападами диких зьвірів, укушенєм гадюк, скорпіонів, а передовсїм перед злим зором недобрих людий.

Поза се не дуже дбають мурини про своїх дітий. Батьки цїлком тим не журять ся лишень матери і ті о стільки лиш, о скільки вимагає сего натура, т. є. поки дитина не навчить ся бігати. Опісля тїшать ся діти гідною зависти свободою, суть лишені собі самим, могуть робити, що тільки захотять. І власне ся свобода, якою вони тїшать ся, впливає успокоюючо на їх ум. Духова зрілість, яка наступає у них в 7 або 8 році є саме головною причиною що справляє тільки труду при цивілізації муринів; хотяй мурині ські діти віддають ся ріжного рода забавам, то однак не бавлять ся они так, як наші діти; бо вони не суть в стані, так віддати ся забаві, щоб їх цілими годинами не обходив окружаючий їх сьвіт, як се дієсь з нашими дітьми, позаяк їх дух є за неспокійний до сего.

Муринські діти, побіч инших забав, учать ся стріляти з луків, а також вирізують з дерева фіґурки, що представляють рогату худобу, кози, вівці і таке друге. Звичайно в таких разах голова у тих зьвірят є завелика, підчас коли инші части тіла суть добре удані. Дуже улюбленою забавою у муринських дітей є також обвивати кусники дерева у великанське листє африканських дерев, або також і у шматки і бавитись тим, як ляльками, подібно, як се має місце у наших дітий. Також виробляють вони з мягкої глинки усяке начинє. Тою послїдною роботою занимають ся передовсїм дївчата, котрим і в пізнїйшім житю припадає в удїлї фабрикація горшків до щоденного ужитку.

Також бавлять ся часто муринські хлопцї у війну в лісї, або кидають до себе малими кусниками дерева, котрі подібно, як при нашій грі у пилку, відкидає ся назад при помочи патиків.

Найцікавше однак є, коли малі дївчата наслідують свої мами при меленю муки і вареню. Роблять они се так ревно і так зручно і старанно, що мимо волї здаєсь, що маємо перед собою не малі дївчатка, але дорослі, досьвідчені женщини.

Ріжниця між білими а чорними дітьми може ще бути велика, однак при дитячих забавах схожість є так велика, що кождому приглядаючому ся сейчас впаде се в очи.

На шкільний фонд
імени Олени Січинської.

Дня 19. червня на весїлю пп. Опалискіх в St. Louis Mo. зібрано на рідну школу ім. Ол. Січинської на зазив М. Петровського:

В. Пасічник	$1.00
В. Колодий	1.00
Емілія Чулок	1.00
Дим. Мороз	1.00
Дим. Опалинський	1.00
Н. Броніцкий	0.50
п-ї Т. Колодий	0.25
Ів. Аустін	0.25
Генрик Петровський	0.25
Гавриляк	1.50
М. Петровський	1.40
Разом . . .	$9.15

котрі вже вислано до товариства „Днїстер" на книжочку щадничу № 6800 у Львові в сумі К. 44.12.

М. Петровський
200 Victor str.
St. Louis, Mo

Надіслане.

Ramey, Pa., July 28, 1910.

Високохвальна Редакциє!

Прошу дуже ласкаво помістити низше поданий виказ жертв на Руску бурсу в Сяноці.

Ялечко Йосиф $10.00; Всч. о. Василишин $2.00; Всесьвіт. о. Др. Єрми $1.00; дд. Пошивак Юрко $1.00; Жилка Емілїян $1.00; Пасуляк Гавриїл 50 цнт., Шаланкевич Ст. 25 цнт.; Бача Антін 25 цнт.; Сенько Григорий 25 цнт.

Русини із Smoke Run, Pa. Дд. Фрич Демко 70 цнт.; Джмелик Никита 50 цнт.; по 25: дд. Ґеферт Андрій, Шайна Стефан, Ґлушко Дмитро, Індзік Іван, Лучка Мартин, Клим Антін, Макар Василь, Бунґа Іван (мол.), Терлецкий Михайло, Бунґа Федор, Білас Василь, Карна Йосиф; Марущак Андрій 50 цнт.; Качур Федор 15 цнт.; по 10 цнт.: Фенцишин Федор, Майор Йосиф, Корнас Василь, Терлецький Ілько, Терлецька Анна. — Разом $21.60.

Дальші жертви прошу присилати на адрес:

Joseph Jaleczko,
P. O. Box 156, Ramey, Pa.

З вис. поважанєм
Й. Ялечко.

Гей Патріоти!

В старім краю наші братя кров свою проливають, житем накладають за права Української мови і школи, тому і Ви причиніть ся хотяй-би маленькими жертвами на шкільний фонд для наших поневолених братів і сестер. Кождий, хто тільки носить імя Русин, нехай як найскорше замовляє переписні картки (Post Carte) з портретом погибшого у Львові на університеті бл. пам. нашого брата, Адама Коцка, і при всякій нагоді нехай уживає лишень тих переписних карток; весь дохід з розпродажи тих карток призначений на шкільний фонд в старім краю. З замовленями спішіть як найскорше, щоби можна в як найкоротшім часї післати якусь значну суму нашим братям. 10 Post Cart з портретом бл. п. Адама Коцка коштує 30 цнт. Меньше як десять не спродає ся. Гроші можна присилати почтовими марками залучаючи кромі сего 2 цнт. марку на посилку.

Комітет збираня добровільних жертв на шкільний фонд при Тов. „Руський Молод. Клюб Поступовий в Jersey City, N. J.

Адресувати треба:

Young Mans Progressive Club, P. O. Box 84, Jersey City, N. J.

„SWOBODA"
(LIBERTY)
The Ruthenian Weekly
184 Hudson St.,
Published every Thursday at 184 Hudson St., New York, N. Y.

Published by
The Little Russian Nat'l Union of America.

Established 1893.

REV. P. PONIATYSZYN, Superintendent
Box 112, Elizabeth, N. J.
Адреса мешкання:
326 Rose Hill Place,
ELIZABETH, N. J.

ANTH. CURKOWSKYJ, editor,
184 Hudson St.,
NEW YORK, N. Y.

K. KIRCZOW, manager,
NEW YORK, N. Y.

Terms: Two dollars a year.

Advertising rates furnished on application.

Entered as second-class matter December 21 1906, at the Post Office at New York, N. Y. under the Act of Congress of March 3, 1879.

„Свобода"
часопись для руського народа в Америці і орган „Р. Н. Союза", виходить що тижня в четвер і коштує:
в Америці на 12 місяців ...$2.00
до стар. краю на 12 місяців $2.00
в Америці на 6 місяців $1.00

Оплачувати газету треба всегда з гори.

Гроші треба посилати в реджістрованім листі, або через експресовий, або почтовий money order (моні ордер). Money order то є карточку, котру дістанете від почтаря або агента на експресовім офісі, пішліть нам бо без того ми не годні гроший дістати.

Адрес:
„SVOBODA"
184 Hudson St., New York, N. Y.
Телефон 7074 Spring.

Дописи просить ся писати лишень на одній стороні картки. Дописи непригожі до друку нищить ся, наколи з гори не було зазначено, що жадає ся її звороту і не було залучено марок на зворот.

До відома членам Р. Н Союза.

Неправдою є, що я жадаючи зміни § 193 статута Руского Народного Союза, мав на ціли мій власний, приватний інтерес, себто старав ся о редакворство „Свободи."

Сю неправду голосить о. Понятишин у „Свободі" вже другий раз мимо сего, що знає із моєї відповіди, яку я заслав до „Свободи," як також з мого приватного письма, писаного до него, що так не є.

Ту саму неправду голосить про мене також словацка „Svoboda."

Фактом є, що я о редакторство „Свободи" зовсім не стараюсь, що сего у мене навіть на гадці не було, на що маю сьвідками людий, з якими я листував ся кілька місяців тому назад.

Фактом є дальше, що я редакторства „Свободи" не приняв би навіть хотьби Конвенция Р. Н. Союза справді вибрала мене редактором.

Я жадав зміни не лише § 193 але і других параґрафів і не я, а о. Понятишин чіпив ся спеціяльно § 193 як пяний плота.

Ні § 193 ні других не чіпав я сейчас після того, як їх ухвалено на Філядельфійській Конвенції, бо звісна річ, що всякий параґраф мусить бути правосильний до слідуючої Конвенції і змінити його раньше ніхто не в силі.

Про § 193 і другі, які на мою думку потрібують зміни, хотів я говорити т е п е р, перед Конвенцією, бо тепер на се час. По Конвенції про них говорити, — буде за пізно.

На прочі виводи не відповідаю, бо шкода на се часу і паперу.

Відповідаю доперва тепер, бо був хорий.

З поважанєм

Іван Ардан, член Р. Нар. Союза.

До сеї заяви о. І. Ардана уважаю за відповідне додати від себе отсих кілька слів:

Коли я у відповіди на другий циркуляр о. І. Ардана зробив йому закид, що він у своїм виступі проти 193-го параґрафу статутів Р. Н. С. міг мати на оці лише свій приватний інтерес, то я учинив се з переконаня, яке я собі виробив на підставі тих інформацій, що прийшли були до мене з кількох достовірних сторін. Вправді о. І. Ардан каже у своїй заяві, що він писав до мене приватно про свою безінтересовність в оспорюваню 193 параґрафу, та я однак ніколи не одержав від него такого письма. Так само, чи о. І. Ардан „листував ся" „кілька місяців тому назад" з якимись там людьми в тій справі, що він приватного інтересу не мав, не міг я нічого знати по тій простій причині, бо ті люде, з якими він переписував ся, не показували мені його листів. Се правда, що о. І. Ардан у своїм циркулярі відпирав ся сего, аби він у своїм проєкті (змести 193 параґраф) мав особисту ціль, та се однак відпиранє було дуже коротеньке і, як могло видаватись, не дуже щире. Отже конець-кінців, від самого о. І. Ардана немав я ніякої певної звістки про те, якою цілею він руководив ся, коли проєктував скасоване звісного параґрафу.

Тепер однак, коли о. І. Ардан прислав до „Свободи" свою заяву, змінеєть ся стан річи, і супроти сеї заяви я скажу від себе таке: Воно є зовсім можливо, що ті мої інформації, з котрих виходило, що о. І. Ардан мав у своїм проєкті дотично 193 параґрафу особисту ціль, могли бути мильні, неправдиві, що й отже моє переконанє, оперте на тих інформаціях могло бути хибне і неслушне. І припускаючи сю можливість з одної сторони, а з другої сторони бачучи щирість заяви о. І. Ардана, я даю йому таку сатисфакцію, що свій закид, наче-б він мав свій особистий інтерес в тім, коли виступав проти 193 параграфу, цофаю яко нестійний і те моє цофненє нехай приймуть члени Р. Н. Союза до своєї відомости.

Днесь по пертім горячковім запалі бачить, здаєть ся, і сам о. Ардан, що ціла та сварка між ним, а мною була несмачна і зовсім безпотрібна, бо чейже відкинене якоїсь там дописи, хоч би її прислав навіть бувший редактор „Свободи" не є ще так важною подією, аби через те підносити такий алярм, як би неприхом якась друга комета мала засягнути своїм хвостом землю і розбити її на кусні або положити конець її житю. На мою думку ся наша суперечка є лише доказом на те, що Русинам далеко ще до зрозуміня тих слів Давидових: „Се что добро, или что красно, єже жити братіи вкупѣ", бо Русини готові за яку будь дрібничку вхопитись мов когути за чуби, без згляду на те, що задля сеї борби дуже може потерпіти добро якоїсь справи та що з сеї борби може реготатись весь сьвіт. Но така то вже наша руська природна вдача тай викоренити її, здасть ся, дуже тяжко...

Розуміють ся, що як при кождій суперечці, так і при нашій мусїло щось обірватись мені, а щось о. І. Ардановы. Но мені о. І. Ардан більше досолив, як я йому, бо він називав мене і деспотом і брехуном і польским шляхцїцом з правом: „не позвалям", а я, як кождий знає, йому епітетів з такої бочки не прикладав. Крім сего, по стороні о. Ардана стояли і Ню-Йорські академики зі своїми „Гайдамаками" і русько-американські пресбітеріяна зі своїм „Союзом" і цареславні батюшки зі своїм „Свѣтомъ" і всї вони писали або пишуть йому похвальні пісні, розумієть ся, на мій кошт. Коли я взагалі о. І. Ардана обидив, то хиба тим, що закинув йому приватний інтерес та що титулую його словом „отець". Першу обиду, значить, сей приватний інтерес я вже відкликав, а коли о. І. Ардан зажадає, аби його не звати „отцем", то я і се відкличу, хоч з другої сторони я бачу в тій назві честь, а не образу. Взагалі я руководжусь тут засадами християнської морали, котра приказує, щоби прощати своїм ближним всякі урази; отже з своєї сторони я прощаю о. І. Ардановы всякі обиди, і маю надію, що й він мені простить.

Вкінци, я думаю, що над сею справою, чи 193. параграф статутів Р. Н. Союза є мудрий чи дурний, вмістний чи невмістний, нема що тепер дискутувати, бо її рішать панове делєгати на Конвенції, яка відбудеть ся вже в короткім часї і з своєї сторони я уважаю перепалки з о. І. Арданом за скінчені. — Розуміють ся, що „Свобода" є отворена для кождого члена Р. Н. Союза, коли його допись є сего рода, що може бути поміщена. — Слава Ісусу Христу.

о. П. Понятишин.

Віче в Олифант, Па.

Віче, про яке свого часу оголошувало ся в „Свободі", відбуло ся дня 24 липня с. р., на жаль, при дуже малій участи, бо всего зібралось 100 людий.

На віче прибули о. І. Кузів з Wilkes-Barre, Pa., о. М. Баранський з Alden Sta. Pa., і о. Левинський з Edwardsville, Pa. Віче в означенім часї, отворив п. Михайло Бабій короткою промовою, і на предсїдателя покликав д. Ю. Хиляка. Секретарювали пп. Михайл Бабій і Максим Хомин з Олифат, Па.

Уділено першого голосу о. Кузьовому, котрий в красно річевій бесіді представив, що ми, Русини, були колись славні, мали своїх князів, свої школи, свої гроші і своє військо. Колись на Руси було ліпше; але Русь розпалась і часть забрали Москалї, а часть Поляки. Пізнійше наша галицька Русь дістала ся під Австрію. На нашій Руси тоді було таке, що крім попа, і хлопа, ніхто не лишив ся, бо руська шляхта вся пішла у ляцькі найми.

Коли в Австрії настав цїсар Йосиф II. той пізнавши спосібність руського народу, заложив університет для Русинів у Львові. Та біда, що тоді Русини не мали своєї інтелігенції, бо ляхи, наші вороги, руську інтелігенцію знищили, тож не було кому на університеті учити свого рідного слова. Зачали учати якоюсь „тарабарщиною" язиком не зрозумілим, і тому наш руський нарід не міг належито розвинутись і використати свій університет. Та пізнійше найшов ся оден молодий чоловік бл. п. Маркіян Шашкевич, котрий зачав писати язиком хлопським, зрозумілим і аж доперва тоді наш руський народ зачав осьвідомлятись.

Коли Поляки прийшли до сили в Галичині, зачали лазити до австрійських цїсарів, і тії усунули руський і німецький язик а накинули польский язик на українськім університеті.

Русини все боролись о свій університет, але все було їм відмовлено прав своєї рідної мови.

Так тягнуло ся аж до часу, коли в Австрії заведено загальне голосованє і Русини вибрали до парляменту своїх 28 послів. Ті правительству зложили таку заяву: Ми маємо 1400 академиків, дайте нам університет. Правительство відповіло, що дасть але пізнїше, бо то ще не на часі. Ну! і до того дійшло, що один акад. Коцко упав від ляцкої кульки, а кількох ранених, кількадесять замкнених. За що? За свій рідний руський язик, за руський народ. Кров Адама Коцка зродить таких борців тисячі — ще потягне рік два — а синьо жовтий прапор засіяє на земли галицької Руси.

По сій промові хор олифантський відсьпівав молитву Лисенка: „Боже великий єдиний, Русь-Україну храни".

Другий забрав голос д. П. Кирилюк, дяко-учитель. Не давно тому залунав був клич вїч по цілій Америці, щоби віддати честь Мирославови Січинському. Ось знов нова могила, виросла за долю робучого руського народа, котрому ляхи не дають розвинутись. Ляхи уложили для руського хлопа §§ які всї стремлять до сего, аби не дати йому просьвітитись. Лях потрафить руського хлопа убити як пса, і за те дістане 50 К. кари. Отже — таким як був пок. Маркіян Шашкевич — так і нині вийшли наші руські люди і кличуть дайте нам просьвіти. Ляхи кажуть не дамо. І от знов полилась руська кров і то не на війні, але такой в своїй власній хатї. в мурах університету; за те що Русин посьмів домагатись своєї рідної мови. Вкінци бесідник вносить, щоби на віча в Олифанті Адама Коцка узнати героєм.

о. М. Баранський обговорив про Тов. „Просьвіта" котре то Тов. видало стілько книжок для українського руського народа. Згадав також як ляхи уміють безлично брехати перед австрійським правительством, що будьто в Галичині є 2700 шкіл народних — а виказалось що лише є 1670. А ти хлопе плати податки. Також навів, які то безправства діють ся по судах руському хлопови. Як пан „пляхтич" украде 10.000 К. так сейчас виправляють його поза границю, тай і там дальше гуляє, а як хлоп украде пів вязки соломи, так сейчас пакуй на 3—6 місяців тюрми. По скінченій о. Б. бесіді хор відсьпівав „Ще не вмерла" присутні всї повставали з місць.

Опісля забрав голос о. І. Левинський з Edwardsville, Pa. В своїй бесіді навів блуди руського народа: Всї кричать, що дзвін вічевий кличе на віче, Так колись на Руси по селах дзвонили, коли дикі „орди" татарів нападали на руські села. Однак: тоді всї бігли, хто з чим міг боронити свою вітчину і уважали звідки ворог нападає. А нині що? Нині ворог лютий гірше Татарина, нападає і кров ллє з наших руських дїтей.

А ми що? Лише нас тілько є в Олифанті, кілько тут на віча? Коли бесїдник прочитав за віче в Олифанті, гадав, що сотки застане, а тут голі стіни. Єсли ми будемо такі байдужні, то певно що ніколи нічого не дібємо ся. Мирослав Січинський убив Потоцького за хлопську кривду, і всї гадали, що туй-тут вибухне революція між руськими хлопами. І Січинського всадили в тюрму, і ми днесь про него вже цілком майже забули. От — знов кров з нас ллє ся, а нас се не болить. Погляньте як Американці боролись за свободу. А миж не маємо своїх Washington-ів? — Січинського, Стасюків, Каганців, Коцків? За що вони потерпіли? Не за свободу? Як маємо йти у бій, то йдім разом всї, а як не йдуть всї, то ліпше ніхто.

На кінци, забрав голос д. Максим Хомин. Говорив, що тому нам зле, бо ми самі собі тому винні. Як хто дбає так має. Тому нас Русинів Поляки так трактують, бо ми о себе самі не стоїмо. Ми Русини в Америці вмісто братись до просьвіти, лише за віри сваримось. Погляньте! кілько то днесь наших Русинів сидить по сальонах при шклянках, кілько їх сидить в домах при картах? А де йде о народну справу, там вони не прийшли. Також згадав бесідник про місцеву читальню, котра має книжок на кілька сот корон, та на жаль нема їх кому читати. „Братя — горніть ся до просьвіти — говорив він при кінци — нині мечі та манліхери не мають сили, нині просьвіта здобуває силу. Єсли будемо просьвічатись добрими книжками, часописями — певно що тим своїх ворогів побідимо.

Опісля Михайло Бабій вніс слідуючі резолюції:

1) Пятнуємо варварське поступованє польських хулїґанів, котрі ставляють перешкоди в науці нашій руській молодіжи на українськім університеті у Львові.

2) Виражаємо свою погорду цілому зборови професорів на львівськім університеті під командою ректора Ґломбінського, які були ініціяторами проливу руської крови в мурах університету.

3) Пятнуємо односторонне веденє слідства на львівськім університеті — як рівнож домагаємось уступлення намісника Бобжиньского з уряду.

4) Домагаємось від правительства строгого слїдства та вишуканя між польськими студентами убійника бл. п. Адама Коцка.

5) В разї тушованя справи, остерігаємо правительство перед наслідками, які можуть повстати серед розяреного народа.

6) Домагаємо ся безпровололочно заснованя самостійного українського університету у Львові.

7) Узнаємо Адама Коцка, що поляг від вшехпольської кулї, народним героєм.

8) Зібрані висказують своє співчутє і жаль, матери Адама Коцка, котра утратила свого сина, свою надію на старість.

Відтак на зазив о. Сендецкого присутні зложили жертву в кв. $16.80 з призначенєм на „Рідну школу".

Хор відсьпівав „Не пора“ — і віче закінчилось.

Михайло Баб й.

Тут не зашкодить додати кілька уваг що до напої руської байдужности. Олифантске віче було заповіджене о. Сендецким через 2 тижні в церкві; крім сего було оголошене в „Свободі“ відповідною відозвою. На віче прибуло кільканайцять мущин і женщин зі Скрентон, Па.. з Едвардсвіл, Па. пять і оден з Мейфілд, Па. І слиб не чужосторонні люди не булоб з ким віча перевести. Ну! а деж були славні Олифантці? Деж тії поховались, що так себе величають радикалами? Га! Та з такими радикалами певно що далеко не зайшлибисьмо! Дня 24-го юнія с. р. на „прогульці“, то було Вас тільки, що другі народи чудовались, що Олифантска громада така велика. А на Всенароднім вічу якби не чужі люди були прийшли — так на сьміх галя булаб порожна. Може бути що декто образить ся і погніваєсь, що поміщаєсь такі острі напімненя „патріотів“ в „Свободі“, але мають нам чужосторонні люде давати упімненя — волимо ми самі себе напімнути і на ліпшу дорогу напровадити. Най свій свого научає і судить.

А тепер до Вас, соломяних „руссских патріотоф“. Деж Ви були, славні Фекули і проч. патріоти „твердолобів“ якось не хотіли, чи може не сьміли свої „ґлаза“ з витертим чолом показати на Всенародне віче? Прецінь то не було партійне віче, але Всенародне. Хиба у Вас не руське серце бє — хотьби навіть і з двома сс? Хиба Вас не обходить народна справа і руська кров? Ви радше підете на „Welch-манські“ концерти, пікніки, бо що Вас може обходити кров що з „украинцовъ“ ллє ся?

О скілько я довідав ся, то наші „твердолоби“ не то, що самі на віче не прийшли, але і других підмовляли, дурили, що на віче треба платити вступ $1.00, та через то богато несьвідомих людей вже таки з дороги завернулось.

Найцікавійше те: що коли віче відбувалось, то Олифантскі водителї „твердолобів“ майже всі стояли по „корнерах“ в роді російських „жандарів“ — певно що таке було їм дано свише: „Стрещи одну неділїму обще-русскую матушку Рассєю!“

Тепер суди їх народе.

М. Б.

Просьба.

Братя краяни!

Кацапські ренеґати-російські поклонники, перше гр. кат. сьвященики а пізнійше шизматицькі задали нашій гр. кат. церкві в Америці страшну рану через те, що за московські рублї запродали кляті Юди **насаїцку церков** шизматикам і перетягнули наших людий на шизму. Горстка пасаіцких парохіян не дала ся збаламутити і лишила ся вірними своїй церкві і вірі. Але церкви не мож було уратовати, би хрунї батюшки і тростісц захарапчили її у свої руки. Ми без церкви не можемо бути а вибудувати о своїх силах нїяк не потрафимо, бо нас є мало. Колекторів не висилаємо, бо з того більше страти для народа і для церкви чим зиску. Тому маючи вже свого сьвященика, беремо ся до будови своєї церкви а Вас горячо просимо:

Поможіть нам своїми жертвами вибудувати скромну церков, та кілько дасть ся виратувати збаламучених наших братів російськими аґентами з шизматицького багна. Американська гр. кат. Русь велика громада, а громада по ниточці тай бідному сорочка. Не дайте нам загинути; поратуйте нас своїми жертвами а Бог воздасть Вам стократно на здоровлю, роботї, діточках і многих і благих лїтах.

Ласкаві датки зложіть на руки своїх оо. Духовних або предсїдателя братства єсли нема в місци сьвященика. Clifton, 1. серпня '10.

о. Олекса Пристай сьвящ.
Олекса Пеляк
Константин Петрик кас.
Александер Хованець.

НОВИНКИ.

КАЛЕНДАР.

Серпень.

4	Ч	Мариї Магдал.
5	П	Теофіля, Троф.
6	С	† Бориса і Глїба
7	Н	† Усп. св. Анни
8	П	Єрмолея
9	В	Панталеймона
10	С	Прохора

— На памятник Шевченкові у Київі зібрано до тепер около 60.000 рублїв (150.000 кор.) жертв. З 50 проєктів памятника, надісланих на конкурс до Комітету, не було жадного, який би можна було прийняти, тому Комітет розписав новий конкурс.

— Стріляють до селян. „Діло" пише: В ночи на 3 м. м. вийшов бідний чоловік в Старяві добромильського пов. на ріку Стрвяж зловити яку рибку на неділю, а може бідачиско цілий день і не їв. Тоді стражник камеральних лїсів Ляхович, запиваючись в корчмі, вийшов з неї о 1. год. в ночи і побачивши на ріці сьвітло, пустив ся ловити рибака. Селянин згасив сьвітло і почав утїкати. На се Ляхович вхопив рушницю і вистрілив за утїкаючим. Припадок хотів, що набій поцілив не рибака але зовсім невинного хлопця, що пас конї біля ріки. Ляхович впакував йому кілька шротів в ноги і тепер хлопець лежить та стогне, бо шріт пече його а батько зарібник не має за що піти до лїкаря, щоби шріт сипови витягнув. Стражник Ляхович ще кпить собі з бідного хлопа замісць поїхати з ним до лїкаря, а перед людьми бреше, що рушниця сама вистрілила, та що „хтось" потягнув за курок... Так само місцева жандармерія не зробила з того випадку ужитку і не зробила донесеня до суду.

— Змаганя українських селян в Росії до вищої осьвіти. В великому торговельному селї Уразово Вороніжської ґуб., котре числить около 15 тисяч жителів Українців, повстала заходами і силами селян реальна ґімназія. Одних добровільних даток на основанє ґімназії вплинуло від місцевого населеня 10 тисяч руб. (25 тисяч корон). Волосний сход (збірна Рада громадська) призначив на будову ґімназії 10 т. рублїв і з'обовязував ся давати річно на удержанє ґімназії по 1000 руб. Сусїдна громада Дзулученська також призначила на ґімназію 2500 руб., а Валуйське повітове Земство 3000 руб. Один місцевий богач дав безплатно для потреб ґімназії свій великий будинок. Уразовці дуже задоволені з своєї ґімназії, кажуть: „Нехай у Питері (Петербурзї) універсітети ріжні будуть, а у нас хохлів (так себе називають в деяких околицях українські селяни відріжняючи себе від кацапів (велікоросів) — хай уся Росія знає — реальне училище!"

— Дніпро і Днїстер висихають. З Катеринославщини доносять „Радї", що ріка Днїпро зробила ся там дуже мілка, так що пароплави ледви можуть їздити. Для Катеринослава висиханє Днїпра може бути великим нещастєм, бо водопроводні сосуни можуть лишитись зовсїм без води. Замічено також, що й наш Днїстер висихає поволи. У нас Галичині не помічає ся висихання Днїстра, бо тих кілька плитких пароходів що їздять по Днїстрі понизше Галича, не потребують дуже глубокої води. Впрочім в Днїстер вливає ся богато рік в Галичинї. Але на російськім боцї плавають Днїстром великі і глубокі пароплави і там обниженє стану води в Днїстрі дало ся відчути. Богато місць занесло намулом так, що два пароплави т. зв. „землечерпатки" не можуть поглубити русла ріки. Межи Могилевом а Ямполем перестали плавати пароходи, на чім терпить торговля.

— Убийник цїсаревої Єлисавети. Член міжнародного кримінального конґресу в Ціріху, Вінд, відвідав недавно Люкенїя убийника цїсаревої Єлисавети. Найшов його в дуже добрім настрою. Люкенї сидить у високій, великій сали, з гарним видом на женевське озеро. Займаєть ся інтролїґарством. Вільно йому курити тютюн і від часу до часу дістає вино. Ліжко, де Люкені спить, дуже вигідне. В комнаті є електричне сьвітло. На стїнах має богато переписних листків від товаришів вязниці, що вийшли вже на волю. Між картками висять образки цїсаря Франца Йосифа і цїсаревої Єлисавети.

— Біда зі щурами. В однім російськім місточку появила ся велика сила щурів. Вони прийшли з ріки, розлїзли ся по цілім місті і почали гризти все, що їм попало ся. В коморах і пивницях не можна було нїчого вдержати. Потому щурі почали нападати на домашну птицю. По кілька разом нападають на кури, качки, гуси а навіть на великих індиків.

—Продають дівчат. В казанській ґубернії мешкає богато Татар. Вони переважно дуже бідні і голодують часто. Голод приневолює їх продавати свої власні дїти особливо молоді дівчата. На такий товар знаходять ся купці головно з Туреччини. Вони купують молоді дївчата і посилають їх до домів роспусти в Туреччину. За одну дївчину платять звичайно по сто рублїв а про купно повідомляють власти.

— Жінками поміняли ся! В однім селї коло Київа поміняли ся два чоловіки жінками вже шість лїт і до нинї живуть всї четверо задоволені. Заміна ся відбула ся коло коршми при цїлій громадї і при добрім могоричу. По могоричи кождий чоловік забрав „нову" жінку за руку і відвів до себе. У одного з них є з новою жінкою кількоро дїтий. Селяни з початку жартували над „міняйлами" а потому привикли до сего і дали їм спокій.

— Ластївки гинуть. З Франції, Італії і Еспанії доносять, що там сего року майже нема ластївок. Одні вчені пишуть, що на ластївки зайшла тепер якась заразлива хороба, а другі, що се люди винищили їх так дуже. Найбільше нищать сї пожиточні зьвірята в Італії.

— Найдорожше яйце. Якийсь п. Місей великий богач, купив недавно на ліцитації яйце альки. Алька, то рід такої птиці, що давно жила далеко на півночи. Мешканці північних країв полювали часто на сї птиці, бо їх мясо і яйця дуже смачні. Тепер тої птиці вже нема на цїлій земли, длятого її яйця такі дороґі. Згаданий пан заплатив за одно яйце 6 тисяч 48 корон. Той сам пан Місей купив був ще давнійше одно таке особливо красне яйце і заплатив за него навіть 7 тисяч 560 корон!

— Найменша держава на сьвіті є островець Таволяра на північно-східнім побережу Сардинії. Островець сей має всего 22 кільометрів довкола і кромі кіз жиє на нїм около 200 людий. Давнійше панував там король; тепер є там републиканський устрій. Люди вибирають собі начальника на десять літ. Щасливий сей народець не має нї парляменту, нї війська, анї навіть поліції тай не знає, що то податки. Так само нема там нї суду, нї арешту, а коли комусь стане ся якась кривда, то люди самі собі роблять справу.

SCRANTON, PA.

Велике Народне Віче

в справі послїдних подій на львівськім унїверситетї і в справі фонду боевого

відбуде ся

в гали церковній при N. 7th Str.

в недїлю дня 7 серпня 1910 о год. 7 вечер.

КОМІТЕТ:

о. Левинський, Григ. Мрикало, Петро Кирилюк, Юрко Крайківский, Василь Гришко, Стефан Чолїй, Василь Гойдич, Василь Ґруцеляк.

На дохід жертв послїдних кровавих подій на львівськім університетї

відограє ся драму

Заходом Комітету „Боевого Фонду", Злучених Товариств і Брацтв

з Ню Йорку

НЕЩАСНЕ КОХАННЯ

ШТУКА КОНКУРСОВА Л. Я. МАНЬКА, В 5-ох ДІЯХ ЗІ СЬПІВАМИ І ТАНЦЯМИ

на дни 6-го серпня 1910 р.

В „ARLINGTON HALL", 19-23 E. 8th STR., NEW YORK.

ОСОБИ:

Михайло Тютюн, заможний чоловік .... д. І. Павловський
Кулина, його жена...п. М. Угорчакова
Варка, їх дочка .... п-на Й. Лонтка
Семен, парубок ... д. В. Шандрівський
Йосиф, наймит у Тютюна .... д. М. Угорчак
Зінька, сільська пяниця .... п. М. Малієвичева
Хведот, деньщик .... д. В. Малієвич

Хведор, Остап, Кузьма — парубки .... д. Т. Качмар, д. В. Стешин, д. І. Білобрам
Хвеська .... п. А. Ольшевська
Миляшка .... п-на А. Петровська
Хивря .... п. Т. Стешинова
1-ий староста .... д. Ю. Кузик
2-ий староста ..... д. А. Шандрівський
Старшина .... д. Ю. Кузик
Рибаки, парубки, дївчата і селяни.

Режисер д. В. Малїєвич. **Дириґент д. А. Стисловський.** **Музика проф. Сволинського.**

ЦІНИ МІСЦЬ:

F125

Крісла першорядні	1 дол.	Крісла четверторядні	35 цнт.
,, другорядні	75 цнт.	,, на ґалєрії	35 цнт.
,, треторядні	50 цнт.	Місце стояче	25 цнт.

Початок точно о годинї 8-ій з вечора

Увага: З причини, що закони нюйорського стейту заказують всяких театральних вистав в недїлю (почавши від 12-ої год. в ночи в суботу) а повисша штука є дуже довга і вимагає чотирогодинної гри, тому просить ся наш Вп. Загал зійти ся точно о год. 8-ій вечером.

РОДИМЦІ!

Страшна подія у столици галицької Руси-України потрясла серцем кождого з нас: отсе опять кров наших Мучеників забагрила нашу землю, опять пазурі дикого грабіжника впяли ся у грудь нашого люду!

Зазеленїла нова могила... забрязчали кайдани.....

І ми Русини-Українцї, живучі в Ню Йорку, та злучені в Комітет „Боевого Фонду" подаєм помічну руку нашим борючим ся братям, устроюючи в користь фонду помочи Мученикам та на борбу з відвічними нашими ворогами отсе представлене. — Ціль сьвята — тому не сьміє в сей день хибувати нї одного, в чиїх грудях пливе ще каплина козацької крови.

Не словами — а дїлами Встане Україна!...

За Комітет „Боевого Фонду":

Григ. Кунашевський, прдс. **Петро Ярема**, кас. **Яків Корнат**, секр.

СПРАВИ Р. Н. СОЮЗА.

Покровитель і почетний член Р. Н. Союза.

Іх Преосьвященство Стефан Сотер Ортинський, перший руський епископ в Америці.

Головний Уряд „Р. Н. С." на роки 1908—1910.

Духовний управитель:

о. Михайло Балоґ, 712 Carson St. S. S. Pittsburg, Pa.

Предсідатель:

Дмитро Капітула, McAdoo, Pa.

Місто-предсідателька:

Марія Черемшак, Trenton, N. J.

Місто-предсідатель:

Федор Ґут Кульчицкий, Pittsburg, Pa.

Касієр:

Алексій Шаршонь, 524 Pine & Franklin St. Shamokin, Pa.

Секретар фінансовий:

Семен Ядловский, Box 76, Jersey City, N. J.

Секретар рекордовий:

Теодозий Лабовський, Box 76, Jersey City, N. J.

Радні:

Михайло Беля, Holyoke, Mass.
Петро Ярема, New York, N. Y.
Іван Ґлова, Shamokin, Pa.
Анд. Стефанович, Pittsburg, Pa.
Алексій Горбаль, Derby, Conn.
Михайло Чеґін, Cleveland, O

Контрольна Комісія:

о. Д. Добротвор, 25 Chestnut St. Yonkers, N. Y.
Василь Гришко, 439 N. 6th Ave., Scranton, Pa.
Михайло Бабій, Box 1464 Olyphant, Pa. Lack. Co.

Директор друкарні:

о. П. Понятишин, Box 112, Elizabeth, N. J.
Адреса мешканя: 326 Rose Hill Place, Elizabeth, N. J.

Редактор:

Антін Цурковський, 184 Hudson St. New York, N. Y.

Менаджер друкарні:

К. Кирчів, 84 Hudson St., New York, N. Y.

Головний орґанізатор:

Мих. Беля, 56 Hamilton St., Holyoke, Mass

Головна Канцелярія Р. Н. Союза знаходить ся під числом 123 Sussex St., Jersey City, N. J.

Вступайте до Союза!

„Руский Народний Союз" — принимає членів до 45 літ житя. Вступне після літ.

СОЮЗ ПЛАТИТЬ:

В разї смерти члена кляси „А" (ціле посмертне) $1000.00.

В разї смерти члена кляси „Б" половину посмертного $500.00.

Посмертне за жінку або мужа члена кляси „А" $400.00.

Посмертне за жінку або мужа члена кляси „Б" $200.00.

Посмертне за діти від $15.00 до $300.00.

В разї утрати: а) обох очий, ніг або рук $1000.00.
б) одної руки, ноги або ока $200.00.

Єсли отець родини в шпитали божевільних, Союз платить що року родині $150.00.

Хто хоче вступити до Союза, мусить вписатись також до братства, яке належить до Союза.

ЦІНИ І ПРАВИЛА ОГОЛОШЕНЬ В „СВОБОДІ".

1) ОГОЛОШЕНЯ БИЗНЕСОВІ, які йдуть довший час (від 3 місяців до року) платять ся після спеціяльної тарифи, яку інтересовані дістануть на жадане листовно.

1-о, 2-о або 3-и разові ОГОЛОШЕНЯ БИЗНЕСІВ по 3 цнт. від слова за кождий раз.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ, як: мітинґи брацтв і товариств належачих до Р. Н. Союза поміщає ся безплатно один раз в рубриці „Рух в Відділах Р. Н. Союза".

ОГОЛОШЕНЯ ТЕАТРАЛЬНИХ ПРЕДСТАВЛЕНЬ І БАЛЇВ по 2 центи від слова для брацтв і товариств належачих до Р. Н. Союза, а для товариств неналежачих до Р. Н. Союза по 4 центів від слова.

ПОШУКУВАНЄ ОСІБ І РОБОТИ по 2 центи від слова за найменче 10 слів.

КОНКУРСИ ПАРОХІЙ і иньші по 3 центи від слова.

ПРОПОЗИЦІЇ ЖЕНИТЬБИ по 10 центів від слова за найменше 10 слів.

Одноразове оголошене адреси 25 центів.

2) Належитість за всяке оголошене мусить бути прислана з гори та в цїлости. В противнім разї оголошене безуслівно не поміщає ся. Належитість за дрібні оголошеня можна присилати також почтовими марками

3) Кожде оголошене мусить бути в редакції на тиждень перед датою виходу того числа часописи, в якім воно має бути поміщене. Оголошень телефоном не приймає ся.

4) За зміст оголошень або за відвічальність оголошуючих ся в часописи фірм редакція не приймає ніякої відвічальности.

5) Кого-б скривджено, або з ким зле обходжено-б ся в тій фірмі, яка оголошує ся в нашій часописи, нехай про се сейчас повідомить редакцію, а коли подасть достаточні докази ошуства, викине ся оголошене несовісної фірми; кромі сего редакція доложить всїх старань, щоб ошуста потягнути до відвічальности.

6) Редакція має право відкинути або перервати яке небудь оголошене, не подаючи причин.

7) Редакція має право жадати від фірм або незнаних осіб, щоб прислали докази, що ведуть свій бизнес чесно і дійсно зможуть додержати того, що обіцюють в оголошеню.

8) В оголошеню мусить бути тільки правда. Редакція має право відкинути всяке підозріле оголошене.

9) Оголошеня мусять бути писані пером, виразно і на одній стороні паперу.

10) За дрібні оголошеня редакція не висилає ніяких поквітовань.

До всїх Вп. Секретарів і Орґанізаторів Відділів Р. Н. Союза.

Звертаємо отсим увагу пп. Секретарів, щоби не присилали декларацій без виповненя сьвідоцтва лікарського, яке находить ся на другій стороні декларації, позаак такі не будуть приняті. Члени понад 43 літ, мають предложити метрику або який инший доказ свого віку.

Рівнож при виповнюваню декларацій просимо на те уважати, щоби на декларації було подано на яке посмертне член хоче належати перечеркненем слова **цїле** або **половину** посмертне (ого), кілько має він і його жена літ, імя жени або якого иньшого члена родини, після того, кому член записав посмертне. Секретарі мають уважати, щоби член заявив якої єсть віри. Не вистарчає сказати, що член єсть Русин або рускої віри, бо таких маємо вже кілька.

Член, котрий не вміє писати, має зробити на декларації пером знак хреста, уміючий писати має підписати ся власноручно на обох сторонах декларації.

Місячні справоздання т. є. друки на жовтих картках, як також адреси нових членів прошу виповнювати і присилати враз з деклараціями і розметом.

Від Головного Уряду Р. Народного Союза в Америці.

Ч 1402. КВIТ $400.00

на чотириста долярів, котрі п. Дмитро Гере мак отримав як посмертну запомогу по жені Марії з Головної Каси Руского Народного Союза в Америці.

Ню-Йорк, 16 липня 1910.

Дмитро Гересмак

Сьвідки:
Василь Дичко
Гаррі Пиртко

Від місцевого Уряду Руского Народного Союза в Америці. Відділ 66.

Іван Ґижовский предс,
Даниїл Павлик секр.

Ч 1398. КВIТ $131.00

на стотрийцять оден долярів, котрі місцевий уряд отримав як похор. кошта з Головної Каси Руского Народного Союза в Америці.

Minersville, Pa. 25. липня 1910.

Йосиф Войда

Сьвідки:
Михаїл Тихоліз
Іван Стечишин

Від місцевого Уряду Руского Народного Союза в Америці. Відділ 78.

Васько Крамар предс.
Й. Вайда секр.

Ч. 1397. КВIТ $369.00

на тристашісдесять девять долярів, котрі п. Теодозія Хохоляк отримала як посмертну запомогу по мужу Петрі з Головної Каси Руского Народного Союза в Америці.

Minersville, Pa. 25. липня 1910.

Теодозія Хохоляк

Сьвідки:
Дмитро Мацек
Николай Кухта.

Від місцевого Уряду Руского Народного Союза в Америці. Відділ 78.

Васько Крамар предс.
Йос. Вайда секр.

Рух
в відділах Р. Н. Союза

WILKES BARRE, PA. Брацтво сьв. о. Николая, Від. 99. Р. Н. Союза, повідомляє всіх членів, що з причини браку гроший в брацкій касі, та занедбале урядоване вибрало брацтво новий уряд на мітинґу дня 24. липня с. р.:

Іван Ґазда пр., Йосиф Добуш з. пр., П. Герман секр., П. Тирпак кас., С. Чорній з. кас., Андрей Шийка з. секр., Пилип Ґулька зап. Контрольна комісія: Лесько Савіцкий, Дм. Грабар і Войтко Трояновський; капітан П. Цюпа, ґосподар Пилип Крохмалюк, надз. хорих Павло Ґулька, надв. Михаїл Фітяк. До фани П. Сірацкій, Стефан Саїв і Михаїл Білобран.

Петро Герман за уряд бр.

BROOKLYN, N. Y. Брацтво Пр. Тройці від. 203. Р. Н. Союза, подає до відомости своїм членам місцевим і поза місцевим що піврічний мітинґ відбуде ся дня 6-го серпня 1910 в гали 76 North 6 str.

На мітинґу буде ся принимати нових членів до бр. без вступного а до Р. Н. Союза після статута. Член не явивший ся платить 25 с. а урядник 50 с. кари.

Гр. Тимчишин пр.
Ю. Павчак секр.

YOUNGSTOWN, O. бр. сьв. Арх. Михаїла від. 140 подає до загальної відомости, що річний мітинґ відбуде ся дня 14. авґуста с. р. Справоздане касове, Вибір нового уряду. Член, котрий не вирівнає свого довгу підпаде карі після статутів. Мітинґ відбуде ся під ч. 526 W. Raven Ave. зараз по Службі Божій. Неявивший ся член заплатить 50 цнт. а урядник 1.00 д. кари.

Ілько Сушко прс.,
Йосиф Присташ скр.

CHISHOLM, MINN. бр. сьв. о. Ник. від. 87 повідомляє усіх своїх членів що піврічний мітинґ відбуде ся дня 14. серпня с. р. Вибір нового уряду, (пр. секр. і кас.) Неявивший ся член заплатить 50 цнт. а урядник 1.00 дол. кари.

М. Косяк пр.
Іл. Лязоришак скр.

OIL CITY, PA. бр. Пр. Богор. від. 139 подає до відома, що річний мітинґ відбуде ся дня 14-го серпня с. р. в гали Ів. Фраза Стевен стр. Справоздане касове і вибір нового уряду. Неявивший ся член заплатить 50 цнт. а урядник $1.00 кари.

Йос. Ромянчак пр.
М. Фрас скр.
Ів. Фрас касієр.

Пошукуваня осіб

(Оголошене в сїй рубриці коштує по 2 цнт. від слова).

ДЕ Є

Антоній Ґалайцьо, син Лаврентого, родом з Заболотець, повіт Сянік, Галичина, жонатий, має двоє дітей обі дївчата, одна 5 літ а друга 2. Хто би о нїм знав зволить подати менї його адресу: Dimetr Fortuna, 484 Schiller Str., Elizabeth, N. J.

ХТО ЗНАЄ

де є Іван Цимбаляк, то прошу донести його жені, котра пошукує його. — Катерина з Теличків Цимбаляк, 442 2nd St., Troy, N. Y.

ДЕ Є

Тимко Коцюбинський, родом з Турівки, повіта Скалатского. Хтоб знав що про него або він сам нехай зголосять ся на адресу: Vasyl Kociubinskij, 827 Franklin Str., Philadelphia, Pa.

ДЕ Є

Данько Микітишин, котрий перебував через 5 літ в City Hospital, Martins Ferry, Ohio, а від 6 ох місяців нема о нїм жадної вістки де перебуває. Хтоб що о нїм знав, нехай напише, або він сам нехай голосить ся листовно на адресу:

Michael Mykityshyn
184 Hudson Str., New York.

Балї і Представленя

(Оголошене в сїй рубриці коштує: для бр. в Р. Н. Союзї і гр. кат парохій по 2 цнт., а для всїх других по 4 цнт. від слова).

КРУЖОК АМАТОРІВ ТОВ. „БОЯН" в YONKERS, N. Y.

— відограє —

в суботу дня 6-го августа с. р.
в TURN HALL при ELM STR.
о год. 8-ій в вечора

дві веселі і поучаючі комедійки:

„НАСТОЯЩІ"
комедія в одній дії

і „ІЦКО СВАТ"
комедія в одній дії.

Режисер: п. В. Печерський.

В перестанках місцевий хор відсьпіває народні пісні.

Перед і по представленю забава з танцями.

Початок забави о год. 2-ій по пол.

ВСТУП ВІД ОСОБИ 35 цнт.

Так своїх, як і П. П. сусідів запрошує до ласкавої участи.

КОМІТЕТ.

Як повстає буря.

Громи і блискавиці від давна робили величезне враженя на ум людини. За часів поганських найвисші боги всїх народів владіли громами. Римський Юпітер і грецький Зевес в правій руці держали грім, готовий кождої хвилини розтріскати всякого сьмільчака. А і найстарший бог наших поганських предків звав ся Перун та його велика деревяна постать з срібною головою і золотими вусами стояла на горі у Київі; він був найстаршим богом поміж усіми богами давних Славян.

Доперва новітна наука здерла з громів і лискавок усю поезію та сказала нам що вони суть найвизначнійшим явищем сил електричних.

Первісно загально люди думали, що електричність в хмарах повстає по тій причині, що находячі ся в хмарі крапельки дощу потирають ся о воздух. Однак нинїшна наука виказала, що ґаз в природнім стані зовсім не приймає електрики.

Правдоподібнійшою є гадка, що коли стрінуть ся дві хмари, з котрих одна має в собі крапельки води, а друга в наслідок пануючого у височині зимна шпильочки леду, і коли сї дві хмари почнуть стирати ся зі собою, тоді повстає буря.

Але найновійший погляд на повставанє бурі опирає ся на теорії й о н і в. Що се такого? Йоном називаємо найменчу частинку якогось тіла, на яку воно тільки хемічним способом дасть подїлити ся. Сї частинки суть так дрібосенькі, що навіть найсильнійшими побільшаючими шклами їх не можна розріжнити. Після науки кожде тіло складає ся з самих тільки таких дрібнесеньких частинок, які зовсім не притикають до себе, лиш тільки держать ся вільно одна побіч другої на підставі своєї сили притяганя. Але тут ще одна чудасія. Сї дрібнесенькі частинки, або йони, ніколи не держать ся осібняком, але все зістають в парі. І таку пару йонів наука називає а т о м о м. І такі два йони, находячі ся в однім атомі суть завсїгди наелектризовані: один електричностю позитивною а другий неґативною. Тіла наелектризовані такими електричностями, т. є. що одна електричність є иньша і друга иньша мають тоту власність, що притягають себе взаїмно, коли противно, два тіла наелектризовані тою самою електричностю відпихають себе. Під впливом сонічного горяча пара йонів, яка находить ся в атомі розлучує ся і в сей спосіб хмара набирає електричности.

Тепер уже легко витовкувати поставлене на початку питанє.

В горячий лїтний день, коли і вітрець не колихне ся, сильно розгріває ся почва землї а в наслідок того огріває і находячу ся найблизше землї верству воздуха. Сей розгрітий воздух тим самим стає лекший і летить чимраз висше у гору і там розширює ся. В наслїдок такого розширюваня ся пара водна, яка находила ся в сїм воздусї остуджує ся і творить крапельки роси довкола одних йонів воздуха. Повстає хмара, яка однак не має сили вже так високо летїти, як приходяче від землї розігріте повітря і тому вона зависає у певній височини.. Струя воздуху у своїй дальшій дорозї творить крапельки мраки довкола йонів з другою електричностю і в сей спосіб маємо вже дві хмари, з яких кожда є інакше наелектризована. Суть отже тим самим всї дані, щоб повстала буря. Бо коли лиш сї дві хмари зіткнуть ся зі собою, тоді наступає виладованє електричности, то значить починають бити громи і лискавки і буря готова. В сей спосіб науково товкує ся повставанє бурі.

Про армії новітних держав.

(Конець).

Союзниця Франції — Росія, що має 145 міліонів мешканців, видає річно понад 360,000 міліонів долярів на виоруженє. Російська армія в часї мира числить 1,400.000 душ. З того близько 400,000 стоїть у Азії, і їх навіть на случай конечної потреби до західних границь спровадити не можна. На случай війни Росія може поставити 4 міліонів вимуштрованого війська. Гармат має Росія 6000, з того однак єдна часть є лихих і старих, а друга часть, близько 1200 штук, мусить на всегда полишитись в Азії, позаяк перевіз їх на захід майже неможливий.

Соперник Росії Япан реорґанізує саме тепер свою армію, яка за кілька літ числити буде 2 міліони людий на случай війни і тисячу гармат.

Сполучені Держави, які в послїдних часах доперва під впливом наглого розвою мілітарної могучости Япану, почали бачнїйшу звертати увагу на свою сухопутну армію, могуть поставити з найбільшим тільки напруженєм на случай війни 130.000 армію. Крім того близько один міліон людий, так зовиму мілїцію, що уміють вправді обходитись з оружєм, але не мають належитого понятя о військовій службі і карности.

В подібнім положеню як Сполучені Держави находить ся і Велика Британія або Анґлія. Вона доперва в послїдних лїтах і то саме по війнї з Бурами взяла ся до реорґанізації своєї сухопутної армії. Анґлія може виставити тепер 167.000 людий числячу армію експедиційну і 300.000-чну армію для оборони самих тільки британських островів. В Індіях має Анґлія 250.000 піхоти, 50.000 кін-

нищ і 500 гармат, а в инших кольоніях разом 70.000 піхоти, 10.000 кінниці і 64 гармат.

Туреччина, яку уважають за слабу і упадаючу державу, а яка в дійсности такою не є, бо має досить сильну і численну армію, з якою і не одна европейська держава моглаби мати на случай війни богато клопоту. Вона має 24 міліони мешканців, на вооружене війська видає річно 67 міліонів долярів і має в часі мира 300.000-чну армію, котру на случай війни може дуже скоро побільшити до 700.000 душ і 1000 гармат.

В порівнаню до числа населеня видає Англія 8 долярів річно на голову, на військові ціли, Франція 6 долярів на голову, Німеччина 5 і пів доляра, Туреччина 3 доляри, Італія 2 пів доляра, Росія 2 і ¼ доляра а Австрія 2 доляри на голову.

В часі мира Франція держить під оружєм 1·5 процент свого населеня, Німеччина, Росія і Туреччина близько 1 процент, а Італія і Австрія по 0·8 процент.

Книжки

які можна дістати вскладі книжок „Свободи":

цїна

Америка ... 15
Борба кляс і чому робітники організують ся ... 15
Весела Книжочка з образ. ... 35
З Старім і Новім краю ... 25
Дещо про зьвірята ... 30
Еміґрант ... 15
Ковнїр ... 10
Куравлї ... 10
Житє, зарібки, організації і т. п. в Спол. Державах ... 15
Зуб за зуб ... 10
Коротка Історія Руси ... 10
Капітал і праця ... 15
Казка про Жидів ... 15
Книжка рахункова ... 50
Марія ... 10
Многострадальний народ ... 20
Навернений Грішник ... 20
Народний рух австро-угорських Русинів ... 15
Новий Завіт ... $2
О підземних скарбах ... 25
Оповіданя ... 10
Про нутро землї ... 25
Покуса ... 10
Про кінець сьвіта ... 15
Псалтир ... $1
Розмова Поляка з Русином ... 10
Релігійні віровання ... 20
Слово ч. 5. ... 15
Слово ч. 6. ... 15
Страшна пімста ... 20
Смерть ... 10
Степові люде ... 15
Страйк ... 20
Стріляй на смерть, робітнича драма ... 15
Сонник ... 30
Говариска ворожка ... 15
Хто з чого жиє ... 15
Які то є люди на землі, з 20 образками ... 50
Як мужик ходив до царя правди шукати ... 15
Через кордон ... 15
Руско-англійский тлумач ... 60

Молитвенники в красній оправі.

Бог Надежда моя ... $2.50
Хліб душі ... 2.50
Друг Душі ... 1.50
Друг Душі (в звич. опр.) ... .75
Молитвенник малий ... 1.50
Вінець ... 1.50
Зборник ... 2.30

Також можна дістати:

Книжочки колекторскі церковні ... 10
Книжочки Братскі ... 10
Помяник померших душ ... 10
Метрики хрещеня ... 3
Метрики шлюбні ... 3
Метрики смерти ... 3

Пишіть на адресу:
Swoboda,
184 Hudson St., New York.

„ДУШПАСТИР"

се прекрасна, щиро-руська церковно-народна газета.

Виходить в Філядельфії кождого місяця, подає гарні науки духовні і відомости зі сьвіта. В „Душпастир-и" друкують ся важні для всїх оголошеня гр. кат. канцелярії Епископської. Не брак там і жартів веселих та сьмішних, і красних образків. „Душпастир" всїм подобає ся — всї его хвалять.

Коштує на цїлий рік так тут в Америцї як і до старого краю всего лиш **$1.20.**

Гроші на „Душпастир" треба посилати (найлїпше почтовим моней-ордером) на імя:

Rev. J. Boyarchuk, 821 N. Franklin St., Philadelphia, Pa.

Одинока взірцево уряджена

ДРУКАРНЯ „СВОБОДИ"

затрудняє добре вишколений друкарський персонаь, посідає найновійші машини, як тоже ріжнородні гарні черенки і прикраси.

Виконує

всякі друкарські роботи

точно, гарно і по низьких цїнах.

Впов. Родниці, як тоже Відділи і члени Р. Н. Союза повинні в всяких друкарськими роботами удавати ся лише до своєї друкарнї „Свобода." — Адрес:

184 Hudson Street, New York, N. Y.

По процесі.

В попереднім ч. ,,Свободи" кинули ми загальний погляд на процес Арсенія з Кирчовим і Цурковським і вказали на ті причини, які спонукували нас печатати у ,,Свободі" цілий протокол розправи. Тепер-же розкажемо коротко, що виказала та розправа і чому суд увільнив обжалованих від вини і кари. Годить ся зазначити, що отсей статі не пише якийсь фаховий правник, лише звичайний собі чоловік, який, перечитавши уважно протокол розправи, розповість по просту цілу історію на підставі сего протоколу. Остаточно воно може й ліпше, що ся статя не виходить з під пера якого адвоката, бо тоді вона мусіла-б бути вчена тай мало хто добре-б її порозумів, а просте оповіданє, здасть ся нам, зрозуміє кождий. По таким вступі приступаємо до самої річи. Отже так:

Як звісно, Арсеній виточив Кирчовому і Цурковському кримінальний процес за статю під заголовком ,,Благочинний," яка появилась була в ,,Свободі" з дня 25-го червня 1908 р. Ту статю писав Грицько Чалий, тодішний псаломщик при російській церкви в Олифанті, а заразом дописуватель ,,Свободи." В тій статі закинено Арсенієви, що він знасилував дівчину, Марину Криніцьку, та що потім лишив він на божу волю так її як її дитину. Зовсім природно, що та статя дуже надщарпала ігуменову честь і він постановив боронитись. Насамперед післав він до редакції ,,Свободи" двох адвокатів в тій цїли, аби ,,Свобода" відкликала ту статю, но сего учинити ,,Свобода" не хотіла. Справа о злочин очерненя пішла отже до суду.

В суді мав Арсеній, а властиво прокуратор, що його заступав, доказати, що Арсеній не мав з Мариною нічого до діла, що отже його неслушно і злобно очернено; а оборонець знов мав доказати одну з двох річей, то є: або се, що ,,Свобода," закидаючи Арсенію знасилуванє дівчини, писала правду, або бодай те, що хочби навіть і неправдою було, аби Арсеній допустив ся на дівчині насильства, то однак обжаловані поміщали статю в добрій вірі, без злоби і без наміру шкодженя, на підставі таких інформацій, яким вони мали причину вірити.

І як-же то вивязав ся із своєї задачі Арсеній, чи він доказав свою невинність? Розуміється, що говорити мусимо після сего, що стоїть в протоколі. Отже. Арсеній був православним батюшкою в Мейфільд, Па., а заразом ігуменом православного монастиря і приюту для сиріт (сиротинця) в Савт Канаан, що находить ся недалеко Мейфільду. Так монастир як і сиротинець потребують, як звісно, слуг і служниць. І на таку служницю дістала ся там і 26-літна Марина Криніцька. Скажемо мимоходом, що та Марина Криніцька мусить бути хвацька собі дівка, бо вона мала не абияке щастє до православних батюшок. Раз примiром їхала вона зелізницею з Шенандору до своєї сестри, Олени, в Сімпсон, Па. Вона сиділа в передільці у ваґоні (карі) сама, тай, як каже протокол, говорила по руськи до Американців чи Американок, котрі находили ся в тім самім, що й вона ваґоні. Припадок хотів, що в тім самім ваґоні їхав до Сімпсон також один православний батюшка разом зі своєю матушкою. Сей батюшка зачув, що Криніцька говорить до чужинців по руськи, тай бачучи певно, що ніхто з подорожних їй на руське слово не відповідав, покинув він свою матушку тай сїв собі коло Марини. Про що там батюшка говорив з нею, сего протокол не каже; в кождім разі однак та Марина мусїла впасти йому в око, коли він за-для неї лишив саму у спдженю свою матушку...

Но лишім сего батюшку в спокою, а вернім ся до Арсенія. Марина Криніцька прийшла отже на службу до сиротинця. Арсеній, яко настоятель, приїзджав звичайно до монастиря і до сиротинця раз на тиждень на візитацію. Марина там служила і до 29-го липня 1906 р. про неї не було нічого чути. В згаданім дни відбувало ся благословенє православного цминтаря в Сімпсон, що лежить 7 миль від монастиря. Зі всіх служниць, які були в монастири або сиротинци, їздила на се благословенє одна лише Марина. Арсеній зізнавав, що то сімпсонська матушка кликала Марину до послуги, іменно, аби вона помагала мити начинє; а Марина знов зізнавала, що на благословенє цминтаря казав їй їти сам Арсеній. Нам здасть ся, що на розправі говорила правду Марина тому, бо прецінь сімпсонська матушка не потребувала спроваджувати до митя начиня дівчини, що служила в сиротинци 7 миль від Сімпсону, лише вона могла до митя начиня взяти собі першу-ліпшу сімпсонську бабу. Та менше о се.

Скінчило ся благословенє цминтаря і батюшків, які брали участь в торжестві благословеня, мусїла певно сімпсонська матушка погостити і ,,ястісм" і ,,питісм." Но час ішов і батюшкам треба було остаточно роз'їздити ся домів. Стало ся якось так, що Марина спізнила ся до зелїзниці (трену), хоч з другої сторони вона могла знати, коли відходить в неділю потяг з Сімпсон до Мейфільд чи Савт Канаану, бо-ж вона перед тим, заки пішла на службу до сиротинця, перебувала довший час у своєї сестри в Сімпсон, а се містечко є невеличке. Зрештою Арсеній купив був Марині тікет з Сімпсон до Мейфільда напеpед, і коли він їй сей тікет давав, то певно мусїла Марина його питатись, або й він сам мусів їй сказати, коли в неділю відходить послідний потяг. Но припустивши навіть, що Марина не знала коли відходить потяг до місця, в котрім вона служила, то-ж прецінь могла вона піти на ніч до своєї сестри і поїхати зелїзницею на другий день. Нам здасть ся, що православні ребенята в сиротинци були-б за одну ніч без Марини не повмирали, тим більше, що там мусїли бути ще й инші слуги.

Но Арсеній зарядив інакше. Іменно постарав ся він о однокінну повозку (боґу) і казав Марині вертати домів разом з ним. Марина, послушна свому настоятелеви, не відпирала ся сеї почести — їхати разом з православним ігуменом; всїли отже обоє до боґі тай подали ся домів. З Сімпсон виїхали вони о 7. або 8. год. з вечера; в кождім разі на дворі було вже темно, як зізнавала Марина. Розуміється, що конем поганяв сам Арсеній. І так вони їхали і їхали тим лїсом, а вкінци заїхали до монастиря, но коли там приїхали сего Марина сказати не знала, хоч на годиннику вона розуміє ся і стїнні годиники в монастири були. По тім благословеню вона служила ще в монастири чи сиротинци через кілька місяців, а потім пішла на службу до сина Ізраелевого, що був мировим судією (скваєром) в Мейфільд. Він довідав ся в короткім часї, що Марія є в поважнім стані, і коли наближав ся час злогів, відіслав він її чи радше вона сама пішла до одної знайомої собі баби і там прийшов на сьвіт маленький Андрусьо.

Коли народилась дитина, про се годі щось зовсїм певного сказати. Арсеній і Марина говорили, що дитина вродилась 4. червня 1907 р. а лікар знов, що був при Марині і який після пенсильванійського права списував посьвідку уродин, подав був день уродин 30. цьвітня, 1908 р. Та ще раз повтаряємо, що про день уродин не на певно не знати. Сю дитину крестив православний батюшка, но як він називав ся, сего Марина не знала. До метрикальних книг втягнули за батька сеї дитини якогось Преташа, но про нього вона взагалі знала дуже мало що сказати. Вона зізнавала лише, що сей Преташ служив у монастири, але коли він покинув службу або коли вона бачила його послідний раз і куди він пішов, вона не знала. Належить ще піднести, що одного дня розправи зізнавала Марина, що дитина походить від Преташа, а на другий день вона казала, що собі не пригадує, аби вона так могла зізнавати, що Преташ був батьком дитини... Но йдім дальше.

По злогах пішла Марина дальше на службу до мирового судії в Мейфільд, а її дитина ховала ся між людьми. Хоч під боком був православний сиротинець, до котрого як раз приймають такі діти, що не мають притулку і хоч дитина Марини була православна, бож хрестив її православний батюшка, то однак Арсеній до сиротинця сеї дитини чомусь не приняв. Вкінци хлопя по близько 16 місяцях померло. В метриках хрещеня було воно записане, як в горі сказано, Андрей Преташ, а в метриках смерти воно вже називало ся Андрей Криніцький. — Стілько що до самого факту, який вийшов при допитуваню Арсенія і Марини.

Про Марину Криніцьку треба взагалі сказати, що яко сьвідок вона не робила доброго враженя. Видно було, що вона боялась, аби не замотатись в своїх зізнаних, длятого у відповідях була вона дуже осторожна і зовсїм прості питаня оборонця збувала дуже часто несьміло такими словами як: ,,не знаю" або ,,не тямлю", а коли раз оборонець загнав її трохи в кут, то вона зарумянилась, щось хотіла говорити, но лапалась перед часом і почала плакати. Можна було пізнати, що в її серци укриваєть ся якась тайна та що вона не мала на досить відваги перед судом сю тайну розкрити. Належить ще згадати, що через увесь час розправи стерегли православні батюшки Марини так пильно, як свого ока в голові. Вони не давали їй свободи рухів, лиш держали її цїлий час в готелю, і до суду як також з суду до готелю ходила вона все в товаристві адвоката. Воно безусловно так виглядало, немов би батюшки побоювались, щоб хтось не шепнув чого Марині до уха.

Щож до Арсенія, то він держав ся при розправі ліпше як Марина. Його допитуваня тревали коротко і тілько один раз замотав ся він у своїх зізнаннях. Іменно, при розправі він зізнавав, що статя ,,Свободи" йому зовсїм не пошкодила, лише помогла до сего, що він зістав настоятелем православної місії в Канаді, між тим, коли в цивільній скарзі о відшкодованє він заявляв, що через ,,Свободу" він стратив посаду, що ,,Свобода" підкосила раз на все його карієру, словом, що ,,Свобода" зробила його неможливим. Сеї суперечности не міг Арсеній пояснити і крутив бідака як міг.

Ну, і чи доказав Арсеній свою невинність? Щоби на се питанє можна ліпше відповісти, треба доконче взяти під розвагу все те, що виказала оборона. Но се вже другим разом.

А. П. Подолин.

Нова часопись.

Послідними часами почала виходити в Філядельфії нова часопись під наголовком ,,Русинъ-Rusin–The Ruthenian". Виходить вона раз на тиждень і до тепер вийшли її чотири числа. Вона має 6 сторін такої величини, як словенська ,,Svoboda". Мова її така, якою говорить більшість Угро-Русинів. Редактором сеї часописи є. о. Йосиф Гануля з Аллеґени, Па., а менаджером о. Валентій Ґорзо з Мекіспорт, Па.

Ся часопись є ,,Русином тїлом і душею". Її цїль є релігійно-моральна і народно-просьвітна, а наш Преосьвященний Владика пише про ту часопись, що ,,вона має боронити інтереси руського народа, стоячи на непохитнім камени Христової віри".

В тїй часописи є дуже богато красних і поучаючих річей, так духових як і сьвітських. І так, находять ся там науки духовні з євангелия на кожду неділю, є там статї, що пишуть о справах нашої церкви в Америцї, є там і про наш обряд і про американско-рускі школи;' ,,Русин" учить, що ми за одні, знаїть, учить своїх читателїв історії; є там рісти робітничі, є там і про політику і ріжні новини так з Америки як і з старого краю; словом, ,,Русин" має зміст так богатий, як жадна инша руська часопись в Америцї. А при тїм Русин є дуже сьмілий, бо сипле кождому отверто, що є правда, а що лож. Длятого поручаємо сю часопись кождому нашому чоловікови, що хоче накормити свою душу і просьвітити свій розум. як найгорячійше, тим більше, що передплата на неї є мала, бо тілько 1 дол. 50 цнт. на рік. Передплату треба слати на такy адресу: Rev. Valentine Gorzo, 410. sixth str. McKeesport, Pa.

Зі своєї сторони ґратулюємо оо. Й. Ганулї і В. Ґорзови, що вони з'уміли сотворити так красну часопись і желаємо їм витревалости та бодрости духа в їх безперечно тяжкій роботї.

о. П. Понятишин.